

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи

за годината што завршува на 31. декември 2008 година

Содржина

	Страна
Независен ревизорски извештај	1-2
Биланс на успех	4
Биланс на состојба	5-6
Извештај за промените на капиталот	7
Извештај за паричните текови	8
Белешки кон финансиските извештаи	9-57

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Советот на Народна банка на Република Македонија

Извештај за финансиските извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на Народна банка на Република Македонија, кои што го вклучуваат билансот на состојба заклучно со 31 декември 2008 година, како и билансот на успех, извештајот за промени во главнината и извештајот за парични текови за годината која што завршува тогаш и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки.

Одговорност на менаџментот за финансиските извештаи

Менаџментот е одговорен за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување. Оваа одговорност вклучува: обликување, имплементирање и одржување на интерна контрола која што е релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиски извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка; избирање и примена на соодветни сметководствени политики; како и правење на сметководствени проценки кои што се разумни во околностите.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки коишто се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на ентитетот. Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на менаџментот, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, финансиските извештаи даваат вистинска и објективна слика на финансиската состојба на Народна банка на Република Македонија заклучно со 31 декември 2008 година, како и на неговата финансиска успешност и неговите парични текови за годината којашто завршува тогаш во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

ПрајсвотерхаусКуперс РЕВИЗИЈА ДОО

PriceWaterhouseCoopers Revizija doo.

Скопје,

5 март 2009

ОПШТИ ПОДАТОЦИ

Членови на Советот

Петар Гошев, гувернер
Емилија Наџеска, вицегувернер
Фадил Бајрами, вицегувернер
Верица Хаџи Василева - Марковска
Тихомир Петрески
Горан Петрески
Лиман Куртиши
Драге Јанев
Сашо Арсов (од 30. јануари 2008 година)

Седиште

"Комплекс банки" б.б.
1000, Скопје

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***БИЛАНС НА УСПЕХ**

	Белешка	31. декември	
		2008	2007
Приходи од камати	5	798.455	2.498.281
Расходи од камати	6	(1.814.779)	(1.503.590)
Нето-приходи од камати		(1.016.324)	994.691
Приходи од провизии	7	225.627	300.915
Расходи од провизии	8	(7.427)	(6.628)
Нето-приходи од провизии		218.200	294.287
Нето нереализирани курсни и ценовни промени	9	1.291.294	322.814
Нето-приходи од хартии од вредност за тргување	10	3.502.016	997.496
Останати оперативни приходи	11	159.540	189.687
Расходи за вработените	12	(328.827)	(297.197)
Амортизација	25,26	(70.188)	(68.622)
Останати расходи	13	(204.816)	(178.678)
Посебна резерва и исправка на вредност	14	129.223	(32.619)
Нето-добивка за годината		3.680.118	2.221.859

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***БИЛАНС НА СОСТОЈБА**

АКТИВА	Белешка	31 декември	
		2008	2007
Ефективни странски пари	15	562.397	90.101
Депозити во странска валута	16	14.558.854	55.845.883
Странски хартии од вредност	17	68.492.515	30.977.470
Злато	18	8.234.528	7.615.411
Специјални права на влечење	19	59.585	60.484
Девизни средства		91.907.879	94.589.349
Побарувања од државата за односи со ММФ	20	562.174	551.548
Хартии од вредност на државата	21	734.696	712.389
Побарувања од државата		1.296.870	1.263.937
Членство кај ММФ	22	4.410.718	4.708.063
Кредити дадени на банки	23	15.912	15.912
Други побарувања	24	-	-
Побарувања од банки		15.912	15.912
Недвижности и опрема	25	942.967	897.795
Нематеријални средства	26	41.039	30.899
Пригодни ковани пари	27	87.331	88.719
Побарувања	28	28.223	21.660
Останата актива	29	190.496	101.027
Вкупна актива		98.921.435	101.717.361

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31. декември 2008

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

БИЛАНС НА СОСТОЈБА (продолжение)

ПАСИВА	Белешка	31 декември	
		2008	2007
Готови пари во оптек	30	20.799.162	19.893.323
Депозити на банки	31	10.269.501	10.671.843
Задолжителна резерва на банки во девизи и задолжителна резерва на штедилници во денари	32	9.820.933	7.294.331
Благајнички записи на Народната банка	33	17.450.296	21.040.271
Задолжителен депозит на банки и штедилници	34	1.529.144	-
Денарски депозити на државата	35	11.889.731	12.170.661
Денарски депозити за државни хартии од вредност за монетарни цели	35	-	4.597.550
Девизни депозити на државата	36	3.126.050	5.520.143
Депозити на државата		15.015.781	22.288.354
Ограничени депозити	37	2.003.567	1.738.804
Алокација на СПВ	38a	562.174	551.548
Обврски врз основа на членство и депозити	38б	4.410.718	4.708.063
Обврски кон ММФ	38	4.972.892	5.259.611
Останати депозити	39	2.834.924	2.009.321
Останати обврски	40	1.325.071	1.462.572
Посебна резерва	41	189.342	278.826
Останата пасива	42	931.307	519.355
Останата пасива		2.445.720	2.260.753
Капитал		1.289.789	1.289.789
Општи резерви		1.708.077	1.503.132
Ревалоризациони резерви		8.781.649	6.467.829
Капитал и резерви	43	11.779.515	9.260.750
Вкупна пасива		98.921.435	101.717.361

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31. декември 2008

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНИТЕ ВО КАПИТАЛОТ

Белешка	Капитал	Општи резерви	Ревалоризациони резерви	Ревалоризација на уметнички слики	Акумулирана добивка / загуба	Вкупно капитал и резерви
Состојба на 1 јануари 2007 година	1.289.789	1.103.543	5.970.133	1.777	(37.590)	8.327.652
Добивка за годината	-	-	-	-	2.221.859	2.221.859
Вкупно признати приходи за 2007 година	-	-	-	-	2.221.859	2.221.859
Пресметани позитивни курсни и ценовни промени на златото	-	-	1.160.736	-	(1.160.736)	-
Пресметани негативни курсни разлики	-	-	(837.921)	-	837.921	-
Пресметани позитивни ценовни промени за ХВ	-	-	221.251	-	(221.251)	-
Реализирани ценовни промени	-	-	(48.147)	-	48.147	-
Распределба во општи резерви	-	399.589	-	-	(399.589)	-
Распределба во Буџетот на Република Македонија	-	-	-	-	(1.288.761)	(1.288.761)
Состојба на 31 декември 2007 година / 1 јануари 2008	1.289.789	1.503.132	6.466.052	1.777	-	9.260.750
Добивка за годината	-	-	-	-	3.680.118	3.680.118
Вкупно признати приходи за 2008 година	-	-	-	-	3.680.118	3.680.118
Пресметани позитивни курсни и ценовни промени на златото	43	-	-	618.761	-	(618.761)
Пресметани позитивни курсни разлики	43	-	-	672.533	-	(672.533)
Пресметани позитивни ценовни промени за ХВ	43	-	-	1.177.896	-	(1.177.896)
Реализирани ценовни промени	43	-	-	(155.370)	-	155.370
Распределба во општи резерви	43	-	204.945	-	-	(204.945)
Распределба во Буџетот на Република Македонија	40	-	-	-	-	(1.161.353)
Состојба на 31 декември 2008 година	1.289.789	1.708.077	8.779.872	1.777	-	11.779.515

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ**

	Белешка	31 Декември	
		2008	2007
Парични текови од оперативни активности			
Добивка за годината		3.680.118	2.221.859
Коригиран за:			
Приходи од камати	5	(798.455)	(2.498.282)
Расходи од камати	6	1.814.779	1.503.590
Нереализирани ценовни промени од злато		(618.761)	(1.160.736)
Нето-приходи од хартии од вредност за тргување		(2.651.620)	(217.517)
Исправка на вредноста		(38.139)	(43)
Посебна резерва		(89.484)	32.662
Амортизација	25,26	70.188	68.622
Парични текови од оперативни активности, пред промените во оперативните средства и обврски		1.368.626	(49.845)
Злато		(356)	(112)
Странски хартии од вредност		(34.863.425)	(20.487.245)
Ограничени депозити		750.253	(227.517)
Побарувања од државата		-	1.206.423
Побарувања од банки		-	6.914
Останата актива		(95.666)	(71.738)
Пари во оптек		905.839	2.125.105
Депозити на банки		(404.314)	3.286.309
Задолжителна резерва и задолжителен депозит на банки и штедилници		4.055.226	904.360
Депозити на државата вклучувајќи ограничени и други депозити		(6.178.230)	(11.533.158)
Отплата на позајмици од ММФ		-	(2.593.312)
Останата пасива		(886.820)	(269.363)
Примени камати		776.149	2.032.990
Платени камати		(1.829.258)	(1.485.544)
Нето парични текови користени во оперативни активности		(36.401.976)	(27.155.733)
Набавки на недвижности и опрема		(126.041)	(62.404)
Приноси од продажба на недвижности и опрема		541	30
Нето парични текови користени во инвестициски активности		(125.500)	(62.374)
Издадени благајнички записи на НБРМ		(3.577.064)	11.539.527
Нето парични текови (користени во)/од финансиски активности		(3.577.064)	11.539.527
Нето- намалување на парите и парични средства		(40.104.540)	(15.678.580)
Пари и парични средства на почетокот на годината		55.011.513	70.690.093
Пари и парични средства на крајот на годината	44	14.906.973	55.011.513

I. Вовед**1.1 Општи информации**

Народната банка на Република Македонија (во натамошниот текст: Народната банка) е централна банка на Република Македонија и е единствена емисиона институција во државата. Организацијата и работењето на Народната банка се регулирани со Законот за Народната банка на Република Македонија од 22. јануари 2002 година и измените и дополнувањата на Законот за Народната банка на Република Македонија од 31. јули и 31. декември 2003 година, 21. јули 2004 година, 21. јули 2005 година и 7. декември 2006 година. Според Законот, Народната банка е правно лице во целосна сопственост на државата со финансиска и со административна самостојност. Народната банка како централна емисиона банка се конституира во 1992 година.

Според Законот за Народната банка, основна цел на Народната банка е одржување на ценовната стабилност. Народната банка ја поддржува економската политика на земјата и се грижи за финансиската стабилност, без да се загрози остварувањето на нејзината основна цел, а почитувајќи ги начелата на пазарната економија. Остварувањето на овие цели имаат приоритет пред остварувањето на добивка.

Народната банка поднесува полугодишен и годишен извештај за работењето, за банкарската супервизија и за управувањето со девизните резерви, до Собранието на Република Македонија, како и годишен финансиски извештај ревидиран од страна на независен надворешен ревизор.

Нето-добивката се распределува во ревалоризациони резерви, општи резерви и во Буџетот на Република Македонија. Нереализираните приходи коишто произлегуваат од ценовните и курсните промени во целост се издвојуваат во ревалоризациони резерви. По распределувањето на ревалоризационите резерви, согласно со измените на Законот за Народната банка од декември 2006 година, 70% од нето-добивката се распредува во општи резерви, односно 15% по достигнувањето на нивото на основниот капитал пропишан со овој Закон, а остатокот претставува приход на Буџетот на Република Македонија. Загубата се покрива од општите резерви на Народната банка, а доколку тие не се доволни, непокрисната загуба се покрива од Буџетот на Република Македонија или со преносливи каматносни должнички хартии од вредност издадени од Република Македонија.

Органи на Народната банка се Советот на Народната банка и гувернерот на Народната банка. Вкупниот број вработени на 31. декември 2008 година е 433 (31. декември 2007: 418). Финансиските извештаи се усвоени од Советот на Народната банка на Република Македонија на 26. февруари 2009 година и се потпишани во нејзино име од страна на претседателот на Советот на Народната банка:

Претседател на Советот на Народната банка

м-р Петар Гошев

1.2 Окружување во кое работи Народната банка

Во текот на 2008 година, светската економија се соочи со турбулентни движења и остар пресврт на економски план. За многу краток временски период, од фаза на силни инфлациски притисоци заради драматичните зголемувања на цените на нафтата, храната и другите примарни производи главно предизвикани од експанзивниот раст на глобалната побарувачка, развиените економии влегоа во фаза на недостаток од ликвидност во финансискиот сектор и драстичен пад на индексите на берзите на капитал и примарни производи, по што следеше контракција на економската активност.

И покрај турбуленциите на светскиот финансиски пазар, македонскиот банкарски систем остана здрав и стабилен, во услови на слаба финансиска интеграција и непостоење на забележителна изложеност на домашниот финансиски и банкарски сектор кон ризични финансиски инструменти на странските пазари. Во секој случај, продлабочувањето на светската финансиска и економска криза (особено од септември 2008 година) посилно се одрази врз домашната економска активност, преку влијанието на намалената странска побарувачка врз динамиката на македонскиот извоз и следствено, врз стапката на раст на економијата. Индиректното влијание е засилено со очекувањата за затегнување на домашните услови за кредитирање заедно со забавениот раст на депозитите и порестриktivните услови за надворешно финансирање. Екстремната неизвесност на меѓународно окружување, исто така, создава ризици за идните движења во финансиската и капиталната сметка од билансот на плаќања. Во последниот квартал на 2008 година, во услови на зголемени одливи на девизи и опаѓање на приливите (исплата на дивиденда на една голема компанија кон странство, пад на извозот, одливи на портфолио-инвестиции, намалени приватни трансфери во последниот месец), Народната банка интервенира на девизниот пазар со нето-продажба на девизи. На крајот на 2008 година, бруто девизните резерви изнесуваа 91.805.247.000 МКД (1.494,9 милиони евра), што претставува намалување од 2.241.549.000 МКД (36,5 милиони евра) во споредба со крајот на претходната година. Во 2008 година, и покрај трендот на намалување на каматните стапки на светскиот финансиски пазар, сепак, во услови на остварена промена во структурата на пласманите на девизните резерви кон хартии од вредност, како и намален износ на благајнички записи, Народната банка оствари позитивен финансиски резултат.

2. Преглед на значајните сметководствени политики

Основните сметководствени политики применети при изготвување на овие финансиски извештаи се прикажани подолу:

A Основа за подготовка на финансиските извештаи

Финансиските извештаи се изготвени во согласност со Законот за Народната банка и Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), коишто ги вклучуваат меѓународните сметководствени стандарди (МСС) и толкувањата одобрени од Одборот за Меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) и толкувањата издадени од Комисијата за толкување на меѓународно финансиско известување (КТМСФИ) на Комитетот за меѓународните сметководствени стандарди (КМСС).

Финансиските извештаи се изготвени според принципот на набавна вредност како основа за мерење, модификуван за мерењето според објективна вредност на хартиите од вредност за тргување, златото и уметничките слики.

Усвојување нови или ревидирани стандарди и толкувања

Во 2008 година стапија во сила одредени нови МСФИ коишто се однесуваат и на Народната банка. Подолу во текстот се дадени новите, изменети стандарди или толкувања, коишто се или би можеле да бидат релевантни за работењето на Народната банка и нивното влијание врз сметководствените политики.

КТМСФИ 14, МСС 19, Лимити на средствата за одредени користи на вработените, Минимум капитални барања и нивна интеракција (во примена од или по 1. јануари 2008). Овие толкувања немаат влијание на финансиските извештаи на Народната банка.

Прекласификација на финансиските средства - дојолнување на МСС 39, Финансиски инструменти: Признавање и мерење и МФСИ 7, Финансиски инструменти: Обелоденување и последователно дојолнување, Прекласификација на финансиските средства: Дајум на примена и усогласување. Дополнувањата дозволуваат две опции: **а)** прекласификација на финансиското средство надвор од категоријата за тргување, доколку во ретки случаи средството не се држи за продавање или реоткупување во блиско време; и **б)** прекласификација на средство расположливо за продажба или средство за тргување во категоријата „заеми или побарувања“, доколку субјектот има намера и способност да го чува финансиското средство во догледна иднина или до рокот на достасаност (и доколку средството одговара на дефиницијата заеми и побарувања). Дополнувањата можат да се применат со ретроспективен ефект од 1. јули 2008 за прекласификација пред 1. ноември 2008 година; дозволената прекласификација дозволена со дополнувањата не може да се примени пред 1. јули 2008 година и ретроспективна прекласификација е дозволена само ако е направена пред 1. ноември 2008. Секоја прекласификација на финансиско средство направена на или по 1. ноември 2008 година има ефект само од денот кога прекласификацијата е направена. Народната банка не донесе одлука да направи некои од изборните прекласификации во текот на периодот.

МСС 23, Трошоци за позајмување (ревидиран во март 2008 година; применлив за годишни периоди коишто започнуваат на или по 1. јануари 2009 година). Ревидираниот МСС 23 беше издаден во март 2008 година. Главната промена на МСС 23 се состои во отстранувањето на можноста за моментално признавање како трошок на трошоците за позајмување коишто се однесуваат на средства за кои е потребно соодветно време да се подготват за употреба или за продажба. Според тоа, субјектот е задолжен да ги капитализира ваквите трошоци за позајмување како дел од трошоците за средството. Ревидираниот стандард се однесува на трошоците за позајмување коишто се однесуваат на соодветни средства за кои почетниот датум на капитализација е на или по 1 јануари 2009 година. (Народната банка не очекува дополнетиот стандард да има влијание врз нејзините финансиски извештаи.)

МСС 1, Прикажување на финансискиите извештаи (ревидиран во септември 2008 година; применлив за годишни периоди коишто започнуваат на или по 1. јануари 2009 година). Главната промена во МСС 1 се состои во замена на Билансот на успех со детален извештај за приходите и расходите, којшто покрај другото ќе ги вклучува и сите промени во капиталот коишто не претставуваат трансакции со сопствениците, во нивната улога на сопственици, како на пример преоценување на финансиските средства расположливи за продажба. Алтернативно, субјектите ќе имаат можност да прикажат два извештаи: одделен Биланс на успех и детален извештај за приходите и расходите. Ревидираниот МСС 1 воведува и барање за прикажување на Извештај за финансиска состојба (биланс на состојба) на почетокот на најрано прикажаниот споредлив период, во случај кога субјектот ќе направи корекција на споредливите податоци поради прекласификација, промени во сметководствените политики или корекции на грешки. Народната банка соодветно ќе ги примени барањата на изменетиот стандард во финансиските извештаи за 2009 година.

Подобрување на Меѓународните стандарди за финансиско известување (издадени во мај 2008 година). Во 2007 година, Одборот за Меѓународни сметководствени стандарди одлучи да започне проект за годишни подобрувања како метод за воведување потребни, но не итни дополнувања на МСФИ. Дополнувањата издадени во мај 2008 година се состојат од значајни измени, појаснувања и измени во терминологијата на различни стандарди. Дел од значајните измени се однесуваат на следниве области: можност за претставување на финансиските инструменти расположливи за тргување како нетековни според МСС 1; признавање според МСС 16 средствата коишто претходно се чувале за изнајмување или како средства за продажба и класификација на готовинските текови поврзани со нив, според МСС 7 како готовински текови од оперативни активности; разјаснување на одредени дефиниции од МСС 19; пресметување на државните заеми со камата под пазарната во согласност со МСС 20; усогласување на дефиницијата за трошоци за позајмување од МСС 23 со методот на ефективна камата; зголемување на обелоденувањата според МСС 36; разјаснување на пресметувањето на рекламни трошоци според МСС 38; изменување на дефиницијата за објективна вредност преку билансот на успех за да биде усогласена со осигурување од ризик според МСС 39; воведување сметководство за вложувања во недвижности во подготовка во согласност со МСС 40. Дополнувањата во МСС 8, 10, 18, 20, 29, 34, 40, 41 и во МСФИ 7

претставуваат промени во терминологијата и уредувањето коишто според ОМСС имаат само минимално или воопшто немаат влијание врз сметководството. Народната банка не очекува дополнувањата да имаат влијание врз нејзините финансиски извештаи.

Б Трансакции во странска валута

Функционална и известувачка валута

Ставките коишто се вклучени во финансиските извештаи се прикажани во валута според моменталните услови во кои делува Народната банка (функционална валута). Финансиските извештаи се прикажани во МКД, којшто е функционална и известувачка валута на Народната банка, искажани во илјади денари.

Трансакции и состојби

Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажуваат во МКД според девизниот курс на денот на составувањето на билансот на состојба. Трансакциите коишто се извршени во странска валута се изразуваат во МКД по девизниот курс на денот на трансакцијата. Сите разлики од промените на девизните курсеви се признаени во билансот на успех.

Девизен курс:	31 декември 2008	31 декември 2007
	МКД	МКД
УСД	43,56	41,66
ЕУР	61,41	61,20
СПВ	67,10	65,83

В Нетирање

Финансиските средства и обврски се нетираат и нивната нето-вредност се прикажува во билансот на состојба на нето-основа доколку се исполнети одредени услови предвидени со соодветен стандард за нетирање и можност за прикажување или порамнување на трансакциите на нето-основа.

Г Репо-трансакции

Продадените хартии што се предмет на повторно купување (репо-трансакции) се прекласификувани во финансиските извештаи како средства коишто се дадени под закуп кога преносителот, според договорот, има право или намера да ги продаде или повторно да ги заложува како обезбедување. Обврските врз основа на репо-трансакции се вклучени во депозитите кон банките. Побарувањата по купените хартии од вредност коишто се предмет на повторна продажба се вклучени во кредитите дадени на банките. Разликата помеѓу продажната и куповната цена претставува камата и е пресметана за целокупното времетраење на договорот со примена на методот на ефективна каматна стапка. Хартиите од вредност коишто се предмет на заем се прикажани во финансиските извештаи.

Хартиите од вредност коишто се позајмени и оние што се примени како обезбедување за обратни трансакции не се признаваат во финансиските извештаи, освен доколку не се продадени на трети лица, а во тој случај набавките и продажбите се прикажани како добивка или загуба и се вклучени во приходите од работењето. Обврската за враќање на хартиите од вредност се прикажува по пазарна вредност како обврска од редовното работење.

Д Депозити во банки

Депозитите во банки се прикажани по амортизирана вредност исто како и кредитите дадени на банки, (види белешка 2Ж), намалени за исправката (види белешка 2S).

Ѓ Монетарно злато

Монетарното злато го сочинуваат златни депозити во коресподентни банки и залиха на златни прачки изработени по меѓународни стандарди коишто се чуваат во трезорот на Народната банка. Монетарното злато е дел од девизните резерви. Златото се мери во единица мерка фина унца злато.

Златото се прикажува по пазарна вредност. Пазарна вредност е вредност којашто може да биде остварена при продажба на средството под нормални комерцијални услови помеѓу две заинтересирани страни и е пресметана врз основа на цената на Лондонската берза за злато, изразена во САД-долари, деноминирана во МКД по тековниот девизен курс на МКД во однос на САД-доларот на денот на трансакцијата.

Реализираните и нереализираните добивки и загуби од ревалоризацијата на златото на крајот на пресметковниот период коишто произлегуваат од промените во пазарната цена на златото и промената на курсот на денарот во однос на САД-доларот, се вклучуваат во билансот на успех.

Е Пари и парични средства

За целите на Извештајот за паричните текови, парите и паричните средства ги вклучуваат износите со рок на достасување пократок од 90 дена од датумот на стекнување вклучувајќи девизни депозити без ограничените депозити, девизи во трезорот на Народната банка и СПВ средства на посебната сметка кај ММФ.

Ж Финансиски средства

Народната банка ги класификува финансиските средства како: финансиски средства по објективна вредност низ билансот на успех, кредити и побарувања, средства коишто се чуваат до достасување и средства расположливи за продажба. Народната банка ја одредува класификацијата на финансиските средства при почетното признавање.

Сите финансиски средства, освен оние финансиски средства коишто се мерат по објективна вредност низ билансот на успех, почетно се признаваат според нивната набавна цена, односно објективната вредност на дадените средства во моментот на нивното стекнување, вклучувајќи ги и трошоците за набавка.

Финансиски средства коишто се мерат по објективна вредност низ билансот на успех се признаваат по нивната набавна цена, односно објективна вредност

на дадените средства во моментот на нивното стекнување, а трошоците за набавка се признаваат во билансот на успех во моментот на нивното настанување.

Финансиски средства коишто се мерат по објективна вредност низ билансот на успех

Оваа категорија има две поткатегории: финансиски средства коишто се чуваат за тргување, и оние коишто се класификуваат по објективна вредност низ билансот на успех во моментот на нивното стекнување. Финансиските средства се класификувани во оваа категорија, ако се стекнати главно заради продажба на краток рок или ако се класификуваат како такви од раководството. Нема финансиски средства што се мерат по објективна вредност низ билансот на успех коишто не се чуваат за тргување.

Финансиските средства се класификуваат како средства коишто се чуваат за тргување ако се стекнати главно заради продавање или откуп на краток рок и за кои постои модел за остварување добивка на краток рок. Единствено странските должнички хартии од вредност се финансиски средства коишто се класификувани за тргување.

Хартиите од вредност за тргување се вреднуваат по објективна вредност и ценовните промени се вклучуваат во билансот на успех.

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се недеривативни финансиски средства, со фиксни или предвидливи плаќања и не се котирали на активните пазари. Тие произлегуваат од активностите каде што Народната банка обезбедува пари на должник без намера за тргување.

Кредитите се признаваат кога паричните средства се одобрени на должникот и се прикажани по амортизирана вредност со користење на принципот на ефективна каматна стапка.

Хартии од вредност што се чуваат до достасување

Хартиите од вредност што се чуваат до достасување се недеривативни финансиски средства со фиксни или одредени периоди на отплата и со фиксен период на достасаност, коишто Народната банка има намера и можност да ги чува до периодот на достасување.

Хартиите од вредност што се чуваат до достасување се признаваат по амортизирана вредност со користење на принципот на ефективна каматна стапка.

Доколку Народната банка продаде или прекласификува значителен износ од средствата што се чуваат до достасување пред датумот на достасување, во тој случај класификацијата на целата категорија ќе се доведе во прашање и ќе се прекласификува како расположливи за продажба.

Хартиите од вредност расположливи за продажба

Хартиите од вредност расположливи за продажба се оние финансиски средства коишто Народната банка има намера да ги чува на неодреден период и коишто може да се продадат поради ликвидносни потреби.

Хартиите од вредност расположливи за продажба, последователно се мерат по објективна вредност. Објективната вредност на инвестициите коишто котираат на активните пазари се засноваат врз основа на котирани цени. Во случаите каде што нема активен пазар за должничките инструменти Народната банка пресметува објективна вредност, користејќи техники на вреднување. Некотирачките сопственички акции чијашто објективна вредност не може да биде реално утврдена се прикажува по набавна вредност, намалена за исправката на вредноста.

Нереализираните добивки и загуби се искажуваат како посебна компонента на капиталот до моментот на отуѓување на вложувањето или вршењето исправка на вредноста. При отуѓувањето или намалувањето на вредноста, збирните добивки или загуби искажани во капиталот се вклучуваат во билансот на успех за периодот на кој се однесуваат.

З Објективна вредност

За вложувањата во финансиски инструменти со кои се тргува на финансиски пазари, објективната вредност се одредува преку котирани пазарни цени.

За вложувањата коишто не котираат, објективната вредност се одредува преку пазарните цени на сличните вложувања, или се заснова врз основа на дисконтираните очекувани парични текови.

С Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства*Средства евиденцирани според амортизираната вредност*

На датумот на кој се сочинува билансот на состојба се врши проценка со цел да се утврди дали постои објективен доказ дека вредноста на одредено финансиско средство или група финансиски средства е намалена. Финансиско средство или група финансиски средства се оштетени и исправка на вредноста се пресметува ако, и само ако, постои објективен доказ за оштетување како резултат на еден или повеќе настани коишто се случуваат по првичното признавање на средствата (настан што предизвикува загуба) и тој настан (или настани) што предизвикува загуба влијае на проценетите идни парични текови од финансиското средство или групата финансиски средства коишто може објективно да се проценат.

За потребите на групна проценка на исправката на вредноста (вреднувањето на исправката на вредноста) на финансиските средства, тие се групирани врз основа на кредитните карактеристики (т.е. врз основа на банкарски процеси на оценување коишто ги земаат предвид видот на средството, индустријата, географската локација, видот на обезбедувањето, досегашниот должнички статус и други релевантни фактори).

Тие карактеристики се релевантни за процената на идните парични приливи од соодветните средства преку оценување на способноста на должниците за исплаќање на обврските.

Идните парични текови од финансиските средства, за кои е направена збирна процена за исправка на вредноста, се прикажани врз основа на очекуваните парични текови од овие средства и загубите од минатите години за средства со карактеристики на кредитен ризик слични со оние на Народната банка. Загубите од минатите години се усогласени врз основа на расположливите податоци со цел да се прикаже ефектот на моменталните состојби коишто не се однесуваат на периодот во кој настанала загубата и да се отстранат ефектите од минатите периоди коишто не се релевантни за сегашноста.

Проценетите идни парични текови треба да ги прикажат и да бидат во согласност со промените на достапните податоци од период во период. Методологијата и процената на идните парични текови се ревидираат на редовна основа од страна на Народната банка за да се намалат разликите помеѓу проценетите и фактички настанатите загуби.

Кога побарувањето е ненаплатливо, тоа се отпишува до износот на резервирањето за износот на исправката на истото побарување.

Таквите побарувања се отпишуваат откако сите потребни процедури се завршени и износот на загубата е одреден. Идните наплати на претходно отпишаните побарувања ја намалуваат вредноста на исправката на вредност за покривање на загуби во билансот на успех или се признаваат како останати оперативни приходи.

Доколку во последователниот период износот на исправката на вредност се намали и тоа може објективно да се поврзе со настан што се случил по намалувањето на вредноста (како што е подобрувањето на кредитниот рејтинг на должникот), намалувањето на вредноста на финансиското средство треба да биде анулирано преку коригирање на сметката за исправка на вредноста. Износот на анулирањето треба да биде вклучен во нето-добивката или загубата за периодот.

Средства расположливи за продажба

На датумот на кој се сочинува билансот на состојба Народната банка врши процена за да се утврди дали постои објективен доказ дека е намалена вредноста на одредено финансиско средство или група финансиски средства. За вложувањата во сопственички инструменти класификувани како расположливи за продажба, значителното или пролонгираното намалување на објективната вредност на вложувањето под неговата набавна вредност се смета како објективен доказ за оштетувањето. Во тој случај, збирната загуба измерена како разлика помеѓу набавната вредност и тековната објективна вредност, намалена за исправката на истото побарување, призната во билансот на успех во минати периоди, се анулира од капиталот и се признава во билансот на успех. Исправката на вредноста за сопственички вложувања, призната во билансот на успех, последователно не се анулира низ билансот на успех. Доколку во последователниот период објективната вредност на должнички инструменти се зголеми и тоа може објективно да се поврзе со настан што се случил по намалувањето на вредноста, намалувањето на вредноста треба да биде анулирано во билансот на успех.

И Сметководство на датумот на тргување и порамнување

Сите редовни набавки и продажби на финансиски средства се признаваат на датумот на подмирување, односно на датумот на кој средството е добиено или предадено на друго лице. Редовните набавки или продажби се набавки или продажби на финансиски средства коишто бараат испорака на средствата во даден рок што е главно утврден по пат на правна рамка или конвенција на пазарот.

Ј Недвижности и опрема

Сите ставки на недвижности и опрема, освен уметничките слики, се признаваат по нивната набавна вредност намалена за амортизацијата. Инвестициите во тек се прикажани по набавната вредност на нивната подготовка вклучувајќи ги трошоците за трети лица. Не се пресметува амортизација во текот на инвестицијата. По завршувањето на изведбата, сите акумулирани трошоци се префрлени на соодветните материјални вложувања и опрема и се предмет на соодветната стапка на амортизација. Добивките и загубите при расходување на недвижностите и опремата се прикажани во билансот на успех.

Уметничките слики се признаваат по нивната објективна вредност. Промените во објективната вредност се признаваат во капиталот во ревалоризациони резерви за уметнички слики.

Амортизација се пресметува на сите средства, освен на инвестициите во тек, со примена на праволинискиот метод, врз база на проценетиот корисен век на имотот и опремата, како што е прикажано подолу:

Основно средство	Корисен век на употреба
Згради	5 до 50 години
Опрема	3 до 10 години
Возила	5 до 6 години
Мебел	5 до 10 години

Корисниот век на употреба на недвижностите и опремата се ревидира и се прилагодува најмалку еднаш годишно, односно доколку се оцени како неопходно и се применува во иднина. Земјиштето, уметничките слики и нумизматиката не се предмет на амортизација.

К Нематеријални вложувања

Нематеријалните средства се состојат од компјутерски софтвер. Средството е прикажано по вредноста по која е набавено и се амортизира според праволинискиот метод за проценетиот животен век, којшто не е подолг од 3 до 5 години.

Л Исправка на вредноста на нефинансиски средства

Средствата коишто имаат неограничен животен век не се предмет на амортизација и се тестирани за исправка на вредноста на годишна основа. Средствата коишто се предмет на амортизација се ревидираат за исправка на вредноста тогаш кога одредени настани или промени укажуваат на тоа дека книговодствената вредност не е соодветна. Загубата поради оштетување (исправка на вредноста) е еднаква на износот за кој книговодствената вредност на средството ја надминува неговата надоместлива вредност. Надоместливата вредност е поголемиот износ помеѓу објективната вредност на средството намалена за трошоците за продажба и вредноста на средството во употреба. При оцена на исправката на вредноста на средствата, тие се групирани од најниско ниво според способноста да создаваат парични текови (единици за создавање парични текови). Сите нефинансиски средства, освен гудвилот, за кои била призната исправка на вредноста, се предмет на анализа за да се утврди дали постои можност за анулирање на исправката на вредноста на датумот на известувањето.

Љ Пригодни ковани пари

Пригодните ковани пари не се платежно средство и вообичаено содржат уметничка или колекционерска вредност, и следствено се продаваат по цена повисока од вредноста на металот од кој се изработени. Народната банка произведува пригодни ковани пари за одбележување на значајни настани, врз основа на одлука на Владата на Република Македонија. Пригодните ковани пари се вреднуваат по нивната продажна цена, донесена од Советот на Народната банка.

Приходите од продажба на пригодни ковани пари се признаваат доколку е веројатно дека Народната банка ќе има идна економска корист од нив и доколку оваа корист може веродостојно да се мери.

М Доверителски активности

Народната банка има улога на доверител во доверителски активности коишто се јавуваат како резултат на чување или пласирање средства во име и за сметка на државата. Приходот што настанува врз овие основи е изземен од овие финансиски извештаи и средствата се прикажани на нето-основа. Народната банка остварува приходи од провизија врз основа на овие активности (белешка 7).

Н Банкноти и ковани пари во оптек

Банкнотите и кованите пари во оптек емитирани од страна на Народната банка се прикажани во Билансот на состојба како обврска во корист на имателот, изразена во номинална вредност. Кога банкнотите и кованите пари се повлекуваат од оптек, се зголемува обврската за депозитни пари, а се намалува обврската во корист на имателот за готови пари.

Њ Краткорочни хартии од вредност

Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи) се издаваат исклучиво во домашна валута со период на достасување од 28 дена. Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи), издадени од страна

на Народната банка за остварување на целите на монетарната политика, се евидентираат според дисконтирана вредност, одразувајќи ги износите што ги платиле банките за да ги добијат. Каматата се пресметува и се евидентира како што достасува.

О Депозити

Депозитите почетно се признаваат по нивната објективна вредност. Депозитите последователно се мерат по амортизирана вредност.

П Посебни резерви

Посебните резерви се признаваат кога Народната банка има сегашна правна или конструктивна обврска, којашто е настаната како резултат на минати настани и за која е веројатно дека ќе настане одлив на средства за да се подмири таа обврска, и постои можност за проценување на износот на обврската.

Р Заеми

Заемот се признава кога ќе настане, според објективната вредност, нето од трансакциските трошоци. Последователно по првичното признавање, каматоносните заеми се мерат по амортизирана вредност. Доколку долгот се подмири пред неговото достасување, која било разлика помеѓу отплатениот износ и сметководствената вредност се прикажува во билансот на успех.

С Признавање на приходи*Приходи и расходи од камати*

Приходите и расходите од камати се прикажани во билансот на успех за сите каматоносни инструменти, освен за каматата од купонските хартии од вредност коишто се класификувани како хартии од вредност за тргување, на пресметковна основа со користење на методот на ефективна каматна стапка. Кога заемите ќе станат сомнителни за наплата, тие се отпишуваат до износот на резервирањата и поради тоа, приходот од камати се признава според каматната стапка според која се вршеше дисконтирање на идните парични текови при мерењето на износот на посебните резерви.

Провизии и останати приходи

Провизиите и останатите приходи вообичаено се прикажуваат на пресметковна основа, кога е извршена услугата. Провизиите при давање на заемите се одложени и се прикажани како прилагодување на ефективната каматна стапка на заемот.

Нето-приходи од хартии од вредност за тргување

Нето-приходите од хартии од вредност за тргување ги вклучуваат пресметаните камати од купонски хартии од вредност, реализираните добивки и загуби како резултат на продажби и нереализираните позитивни и негативни промени во објективната вредност на хартиите од вредност за тргување (по принципот „хартија по хартија“).

Т Нереализирани курсни и ценовни промени

Нереализираните курсни и ценовни промени се резултат на усогласување на вредноста на средствата и обврските деноминирани во странска валута со вредноста на курсот на денарот и промените во пазарната цена на денот на известувањето.

Ќ Користи за вработените

Придонес за пензиско осигурување - план за дефинирани придонеси

Обврските за дефинирани придонеси за пензиско осигурување во пензискиот систем на Република Македонија се признаваат како трошок во билансот на успех за периодот кога настанува обврската.

Други долгорочни користи за вработените

Другите долгорочни користи за вработените ги опфаќаат отпремнината при заминување во пензија и правото на јубилејни награди на вработени коишто работеле кај работодавачот 10, 20 односно 30 години. Овие користи се во согласност со Законот за работни односи и Колективниот договор на Народната банка.

Обврската за долгорочни користи за вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, е еднаква на износот на идните користи коишто ги остваруваат вработените врз основа на нивниот труд во тековниот и во минатите периоди, дисконтиран до неговата сегашна вредност со примена на просечна каматна стапка којашто преовладува на пазарот на хартии од вредност за тригодишните обврзници издадени од Република Македонија.

У Даноци

Според одредбите од член 36в од изменетиот Закон за данок на добивка, објавен на 31. јули 2003 година, а кој се применува ретроактивно од 1. јануари 2003 година, Народната банка е ослободена од данок на добивка.

Народната банка има обврска да пресметува задржан данок на доход за примени услуги од странски правни лица согласно со измените на Законот за данок на добивка од 31. декември 2005 година.

3. Управување со финансиски ризик

Билансот на состојба на Народната банка главно се состои од финансиски инструменти. Овие инструменти ја изложуваат Народната банка на ризици, вклучувајќи го кредитниот ризик, пазарниот ризик, ризикот од курсни разлики, ризикот на каматни стапки и ризикот на ликвидност.

А Кредитен ризик

Кредитниот ризик е ризик од намалување на вредноста на девизните средства како резултат на намалување во кредитниот рејтинг на договорната финансиска институција или комерцијална банка каде што се чуваат девизните резерви, или на издавачот на инструментот во којшто се пласираат девизните резерви. Изложеноста на кредитниот ризик се утврдува со селектирање или поставување лимити на изложеност кон земјите и финансиските институции со висок кредитен рејтинг. Кредитниот ризик, исто така, се неутрализира со диверзификација на средствата. Девизните средства се пласираат во инструменти емитирани од влади и централни банки од земјите-членки на ОЕЦД, меѓународни финансиски институции и комерцијални банки од земјите-членки на ОЕЦД, на кои им е доделена една од двете највисоки оценки за рејтинг на краткорочен долг од најмалку две меѓународни реномирани рејтинг агенции. Индивидуалните лимити кон странските комерцијални банки се утврдуваат до 10% максимум од девизните резерви. Должничките хартии од вредност во кои се инвестираат девизните резерви се чуваат на старателски сметки кај централните банки членки на ОЕЦД, меѓународните финансиски институции и комерцијалните банки од земјите-членки на ОЕЦД, на кои им е доделена една од двете највисоки оценки за рејтинг на краткорочен долг од најмалку две меѓународни реномирани рејтинг-агенции.

Договорните страни на Народната банка се поделени врз основа на рејтинг-скала, којашто е прикажана подолу. Целта на рејтинг-скалата е да ги класификува договорните страни и издавачите на обврзници според кредитната состојба. Кредитната состојба на договорните страни и издавачите на обврзници се темели врз основа на долгорочен рејтинг утврден од страна на агенциите за кредитен рејтинг. Долгорочните кредитни рејтинзи на странските банки се процени и мислења за способноста на банката за ажурна отплата на депозитните обврски во странска и/или домашна валута. Кредитните рејтинзи на издавачите се процени и мислења за способноста на издавачите за исполнување на финансиски обврски и договори.

Споредбена рејтинг-скала	Долгорочен кредитен рејтинг: „Стандард и Пурс“ или еквивалентен на нив
Инвестициска оцена	AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A-, BBB+, BBB, BBB-
Неинвестициска оцена	BB+, BB, BB-, B+, B, B-, или понизок

Големината и изложеноста на Народната банка на кредитен ризик може директно да се увиди од билансот на состојба и од белешките кон билансот на состојба коишто ги опишуваат финансиските средства.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е инаку назначено)*

Табелата што следи ја прикажува главната концентрација на кредитниот ризик по видови средства:

СРЕДСТВА	2008	2007
Депозити во странска валута		
Тековни сметки	12.049.317	12.157.117
Орочени депозити	2.509.537	43.688.766
Странски хартии од вредност		
Должнички хартии од вредност	68.456.452	30.942.087
Златни депозити	8.219.324	7.601.351
СПВ средства кај ММФ	59.585	60.484
Девизни средства	91.294.215	94.449.805
Побарувања од државата за односи со ММФ	562.174	551.548
Хартии од вредност на државата	734.696	712.389
Побарувања од државата	1.296.870	1.263.937
Побарувања од банки	15.912	15.912
На 31. декември	92.606.997	95.729.654

Управувањето со кредитниот ризик се врши со определување финансиска институција - комерцијална банка или издавач на хартии од вредност и определување квантитативни лимити врз основа на критериуми утврдени од страна на гувернерот на Народната банка.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е инаку назначено)*

Табелата што следи прикажува анализа на средствата на Народната банка, одредена од страна на рејтинг-агенција на 31. декември 2008, заснована врз основа на рејтинзите на „Стандард и Пурс“ или еквивалентни на нив:

Рејтинг	Златни депозити	Тековни сметки	Орочени депозити	Странски хартии од вредност	СПВ средства кај ММФ	Побарувања од државата	Кредити на банки	Вкупно
AAA	-	681	-	-	-	-	-	681
AA+	-	469	-	-	-	-	-	469
AA	-	39.359	-	170.925	-	-	-	210.284
AA-	4.051.964	14.597	-	-	-	-	-	4.066.561
A	-	145.095	18.427	-	-	-	-	163.522
A+	4.159.475	236.096	-	-	-	-	-	4.395.571
ЦБ ¹	-	11.606.180	2.491.110	65.199.209	-	-	-	79.296.499
МИ ²	7.885	6.249	-	3.086.318	59.585	-	-	3.160.037
БББ- ³	-	591	-	-	-	1.296.870	-	1.297.461
Нерангирани	-	-	-	-	-	-	15.912	15.912
Вкупно	8.219.324	12.049.317	2.509.537	68.456.452	59.585	1.296.870	15.912	92.606.997

Табелата што следи прикажува анализа на средствата на Народната банка, одредена од страна на рејтинг-агенција на 31. декември 2007, заснована врз основа на рејтинзите на „Стандард и Пурс“ или еквивалентни на нив:

Рејтинг	Златни депозити	Тековни сметки	Орочени депозити	Странски хартии од вредност	СПВ средства кај ММФ	Побарувања од државата	Кредити на банки	Вкупно
AAA	-	548	184.051	25.981.220	-	-	-	26.165.819
AA+	-	1.354	-	-	-	-	-	1.354
AA	7.594.059	676.695	2.126.575	-	-	-	-	10.397.329
AA-	-	37.527	-	-	-	-	-	37.527
A	-	430.552	-	-	-	-	-	430.552
A+	-	287.863	32.191	-	-	-	-	320.054
ЦБ	-	10.642.296	41.345.949	-	60.484	-	-	52.048.729
МИ	7.292	78.901	-	4.960.867	-	-	-	5.047.060
БББ-	-	-	-	-	-	1.263.937	-	1.263.937
Нерангирани	-	1.381	-	-	-	-	15.912	17.293
Вкупно	7.601.351	12.157.117	43.688.766	30.942.087	60.484	1.263.937	15.912	95.729.654

¹ Централна банка.² Меѓународни институции.³ Рејтинг на Република Македонија.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**Концентрација на ризици на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик**

Табелата што следи ја прикажува кредитната изложеност на средствата на Народната банка по сметководствена вредност, класификувана според географски региони на 31. декември 2008 година. За потребите на оваа табела, Народната банка ја класификуваше изложеноста на региони според земјата од којашто доаѓаат договорните страни:

	Земји-членки на ЕУ	Европски земји коишто не се членки на ЕУ	Република Македонија	Останати	Вкупно
Златни депозити	5.080.930	3.138.394	-	-	8.219.324
Тековни сметки	11.505.942	19.036	-	524.339	12.049.317
Орочени депозити	2.509.537	-	-	-	2.509.537
Странски должнички хартии од вредност	59.643.134	3.086.318	-	5.727.000	68.456.452
СПВ средства кај ММФ	-	-	-	59.585	59.585
Побарувања од државата	-	-	1.296.870	-	1.296.870
Побарувања од банки	-	-	15.912	-	15.912
31. декември 2008	78.739.543	6.243.748	1.312.782	6.310.924	92.606.997
31. декември 2007	79.102.406	10.104.359	1.279.849	5.243.040	95.729.654

Б Пазарен ризик

Народната банка ги следи и управува и со валутниот и со каматниот ризик, како основни фактори на пазарниот ризик. Основната цел на Народната банка при управување со пазарниот ризик е објаснета во белешка 1.1. Валутен ризик претставува ризик од намалување на вредноста на девизните резерви поради промена на интервалутарните односи на валутите во кои се пласираат и се чуваат девизните резерви. Каматен ризик претставува ризик од намалување на вредноста на девизните резерви поради промена на пазарните цени на инструментите во кои се пласирани девизните резерви како резултат на промена на каматните стапки и приносите на меѓународните финансиски пазари.

Со цел да се измери ефектот на пазарните ризици врз вредноста на девизните резерви и управувањето со пазарниот ризик, Народната банка го применува концептот на „вредност изложена на ризик“ - ВАР (Value at Risk или VAR). ВАР претставува статистичка методологија којашто ја проценува максималната промена на вредноста на девизните резерви поради промени на цените на финансиските инструменти и промена на девизниот курс и со одредено ниво на доверба за одреден временски период. Според Базелската спогодба од 1998 година се препорачува банките, при пресметката на ВАР, да користат ниво на доверба од 99% за временски интервал од десет дена. Со методологијата ВАР се проценува колку може да се намалат девизните резерви поради флукуација на цените и промена на девизните курсеви на валутите што ги сочинуваат девизните резерви со ниво на доверба од 99% за временски интервал од десет дена. Флукуациите на цените на инструментите и девизните курсеви се одредуваат според промените на цените во минатите периоди и девизните курсеви на инструментите и валутите што ги сочинуваат девизните резерви на крајот од месецот. Вредноста на ВАР, при ниво на доверба од 99%, ја означува максималната промена на девизните резерви при нормални пазарни услови со веројатност од 99%.

Управувањето со пазарниот ризик се врши со поставување квантитативни лимити за изложеноста на девизните средства коишто може да бидат прифатливи за Народната банка и тие се следат на дневна основа.

Во декември 2008 година, изложеноста на девизните резерви со кои управува Народната банка (вредност изложена на ризик) во поглед на флукуациите на цените на инструментите и девизните курсеви во однос на еврото изнесува 1.338.788.000 МКД (21.800.000 евра) или 1,46% од девизните резерви. Притоа, ВАР од промена на девизниот курс (вклучува промена на цената на златото) изнесува 1.024.971.000 МКД (16.690.000 евра), а ВАР од промена на цените на инструментите во кои се инвестирани девизните резерви изнесува 313.817.000 МКД (5.110.000 евра).

	Декември 2008	Декември 2007
Валутен ризик	1.024.971	503.077
Каматен ризик	313.817	70.382
Вкупна ВАР	1.338.788	573.459

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

В Ризик од курсни разлики

Ризикот од курсни разлики претставува ризик од намалување на вредноста на девизните средства како резултат на флукуациите на девизните курсеви на валутите и на монетарното злато.

Валутната структура на девизните резерви е условена од валутната структура на интервенциите за поддршка на курсот на денарот во однос на еврото и од валутната структура на обврските на централната банка и на државата кон странство. Следствено, еврото доминира во валутната структура на девизните резерви. Учеството на САД-доларот во валутната структура на девизните резерви се одредува врз основа на потребниот износ за сервисирање на обврските кон странство и според валутната структура на трговската размена со странство, деноминирани во САД-долари. Имајќи го предвид „де факто“ фиксниот девизен курс на денарот наспрема еврото, изложеноста кон валутниот ризик на Народната банка наспрема еврото е минимална, за разлика од САД-доларот, каде што изложеноста е присутна заради неговото слободно флукуирање кон еврото, а со тоа и кон денарот.

Табелата што следи ја прикажува изложеноста на Народната банка кон девизниот ризик. Во табелата се вклучени девизните средства и обврски на Народната банка по нивната сегашна вредност со состојба на 31. декември 2008 година, анализирани по валути.

АКТИВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останато	МКД	Вкупно
Девизни средства	76.004.831	15.723.413	95.649	83.986	-	91.907.879
Побарувања од државата	-	-	562.174	-	734.696	1.296.870
Членство во ММФ	-	-	-	-	4.410.718	4.410.718
Побарувања од банките	-	-	-	-	15.912	15.912
Останата актива	614	22	-	151	1.289.269	1.290.056
Вкупна актива	76.005.445	15.723.435	657.823	84.137	6.450.595	98.921.435
ПАСИВА						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	20.799.162	20.799.162
Депозити на банките	-	-	-	-	10.269.501	10.269.501
Задолжителни резерви	9.803.200	-	-	-	17.733	9.820.933
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	17.450.296	17.450.296
Задолжителен депозит	-	-	-	-	1.529.144	1.529.144
Депозити на државата	3.020.542	61.509	-	43.999	11.889.731	15.015.781
Ограничени депозити	1.130.630	860.793	-	12.144	-	2.003.567
Обврски кон ММФ	-	-	562.174	-	4.410.718	4.972.892
Останати депозити	27.941	4.643	-	416	2.801.924	2.834.924
Останата пасива	765.424	20.736	-	26.714	1.632.846	2.445.720
Вкупна пасива	14.747.737	947.681	562.174	83.273	70.801.055	87.141.920
Анализа на разликата	61.257.708	14.775.754	95.649	864	(64.350.460)	11.779.515

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

Табелата што следи ја прикажува изложеноста на Народната банка кон девизниот ризик. Во табелата се вклучени девизните средства и обврски на Народната банка по нивната сегашна вредност со состојба на 31. декември 2007 година, анализирани по валути:

АКТИВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останато	МКД	Вкупно
Девизни средства	79.145.558	15.228.009	95.866	119.916	-	94.589.349
Побарувања од државата	-	-	551.548	-	712.389	1.263.937
Членство во ММФ	-	-	-	-	4.708.063	4.708.063
Побарувања од банките	-	-	-	-	15.912	15.912
Останата актива	347	813	-	95	1.138.845	1.140.100
Вкупна актива	79.145.905	15.228.822	647.414	120.011	6.575.209	101.717.361
ПАСИВА						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	19.893.323	19.893.323
Депозити на банките	-	-	-	-	10.671.843	10.671.843
Задолжителни резерви	7.277.119	-	-	-	17.212	7.294.331
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	21.040.271	21.040.271
Депозити на државата	5.406.203	68.627	-	45.313	16.768.211	22.288.354
Ограничени депозити	1.206.356	459.192	-	73.256	-	1.738.804
Обврски кон ММФ	-	-	551.548	-	4.708.063	5.259.611
Останати депозити	127	185	-	-	2.009.009	2.009.321
Останата пасива	364.026	19.793	-	24.213	1.852.721	2.260.753
Вкупна пасива	14.253.831	547.797	551.548	142.782	76.960.653	92.456.611
Анализа на разликата	64.892.074	14.681.025	95.866	(22.771)	(70.385.444)	9.260.750

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Ситие износи се искажани во илјади МКД, доколку не е инаку назначено)

Г Каматен ризик

Народната банка е изложена на каматниот ризик како резултат на неусогласеноста на каматната структура на средствата и обврските.

Бидејќи основната цел на Народната банка е да се постигне и да одржува ценовна стабилност, тоа ѝ дава дискрециско право при водењето на монетарната политика и воведувањето на монетарните инструменти коишто ќе се користат при постигнувањето на ценовната стабилност.

Позицијата на Народната банка во однос на чувствителноста на промени во каматните стапки, заснована на моментот на повторно утврдување на каматната стапка на 31. декември 2008 година, е прикажана во табелата подолу. Таа ги вклучува финансиските инструменти на Народната банка по нивната сегашна вредност, категоризирани пред датумот на преоцена или датумот на достасување.

	Каматноосни стапки						Вкупно
	До 1 месец или варијабилни и стапки	1 до 3 месеци	3 месеци до 1 година	1 до 5 години	Над 5 години	Некаматно осни стапки	
АКТИВА							
Девизни средства	12.108.902	2.487.984	59.147.665	8.201.817	-	9.961.512	91.907.880
Побарувања од државата	-	-	-	-	734.695	562.174	1.296.869
Членство во ММФ	-	-	-	-	-	4.410.718	4.410.718
Побарувања од банките	-	-	-	-	15.912	-	15.912
Останата актива	-	-	-	-	-	1.290.056	1.290.056
Вкупна актива	12.108.902	2.487.984	59.147.665	8.201.817	750.607	16.224.460	98.921.435
ПАСИВА							
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	20.799.162	20.799.162
Депозити на банките	9.910.726	-	-	-	-	358.775	10.269.501
Задолжителни резерви	17.733	-	-	-	-	9.803.200	9.820.933
Благајнички записи на Народната банка	17.418.257	-	-	-	-	32.039	17.450.296
Задолжителен депозит	1.528.465	-	-	-	-	679	1.529.144
Депозити на државата	10.738.713	-	-	-	-	4.277.068	15.015.781
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	2.003.567	2.003.567
Обврски кон ММФ	562.174	-	-	-	-	4.410.718	4.972.892
Останати депозити	2.738.116	-	-	-	-	96.808	2.834.924
Останата пасива	-	-	-	-	-	2.445.720	2.445.720
Вкупна пасива	42.914.184	-	-	-	-	44.227.736	87.141.920
Анализа на разликата	(30.805.282)	2.487.984	59.147.665	8.201.817	750.607	(28.003.276)	11.779.515
Вкупна разлика	(30.805.282)	(28.317.298)	30.830.367	39.032.184	39.782.791	11.779.515	

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)*

Позицијата на Народната банка во однос на чувствителноста на промени во каматните стапки, заснована на моментот на повторно утврдување на каматната стапка, на 31. декември 2007 година е искажана на следниов начин:

	Каматносни стапки						Вкупно
	До 1 месец или варијабилни и стапки	1 до 3 месеци	3 месеци до 1 година	1 до 5 години	Над 5 години	Некаматон осни стапки	
АКТИВА							
Девизни средства	38.724.757	16.984.668	27.541.077	7.584.793	-	3.754.054	94.589.349
Побарувања од државата	-	-	-	-	712.389	551.548	1.263.937
Членство во ММФ	-	-	-	-	-	4.708.063	4.708.063
Побарувања од банките	-	-	-	-	15.912	-	15.912
Останата актива	-	-	-	-	-	1.140.100	1.140.100
Вкупна актива	38.724.757	16.984.668	27.541.077	7.584.793	728.301	10.153.765	101.717.361
ПАСИВА							
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	19.893.323	19.893.323
Депозити на банките	8.435.907	-	-	-	-	2.235.936	10.671.843
Задолжителни резерви	17.212	-	-	-	-	7.277.119	7.294.331
Благајнички записи на Народната банка	20.995.322	-	-	-	-	44.949	21.040.271
Депозити на државата	19.841.467	-	-	-	-	2.446.887	22.288.354
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	1.738.804	1.738.804
Обврски кон ММФ	551.548	-	-	-	-	4.708.063	5.259.611
Останати депозити	1.857.121	-	-	-	-	152.200	2.009.321
Останата пасива	-	-	-	-	-	2.260.753	2.260.753
Вкупна пасива	51.698.577	-	-	-	-	40.758.034	92.456.611
Анализа на разликата	(12.973.820)	16.984.668	27.541.077	7.584.793	728.301	(30.604.269)	9.260.750
Вкупна разлика	(12.973.820)	4.010.848	31.551.925	39.136.718	39.865.019	9.260.750	

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сиџе износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

Д Ризик на ликвидност

Ризикот на ликвидност е ризик од недостаток на ликвидни средства за непречено одвивање на функциите на Народната банка. Основната цел на Народната банка при управување со ризикот на ликвидност е објаснета во белешка 1.1.

Критериумот на ликвидност се обезбедува со пласирање на девизните средства во краткорочни депозити и инвестирање во должнички хартии од вредност на длабок и ликвиден секундарен пазар. Народната банка управува со ризикот на ликвидност со определување и одржување на опсегот и распонот на отстапувањата на ликвидносното портфолио на нивоа соодветни за спроведување на монетарната и девизната политика, како и навремени и редовни исплати за сметка на Владата на Република Македонија. Опсегот и распонот на отстапувањето на ликвидносното портфолио во евра и долари се определува еднаш годишно со предвидување на месечните и годишните потреби за ликвидни инструменти во секоја валута. Максималниот рок на достасување на инструментите во ликвидносното портфолио е две недели. Достапноста на девизната ликвидност не е ограничена на ликвидносното портфолио, но исто така и инвестирањето во должнички хартии од вредност обезбедува доволна ликвидност.

Во врска со обврските во домашна валута, Народната банка не е изложена на овој ризик заради нејзиниот карактер на централна банка.

Табелата подолу ги претставува паричните одливи на Народната банка на не-деривативните финансиски обврски според преостанатата договорна достасаност на датумот на билансот на состојба. Износите кои се прикажани во табелата подолу се договорните недисконтирани парични текови, а Народната банка управува со ризикот на ликвидност врз основа на очекуваните недисконтирани парични приливи.

31. декември 2008	До 1 месец	1 до 3 месеци	3 месеци до 1 година	1 до 5 години	над 5 години	Вкупно
ПАСИВА						
Готови пари во оптек	20.799.162	-	-	-	-	20.799.162
Депозити на банките	358.775	-	9.910.726	-	-	10.269.501
Задолжителни резерви	-	-	9.820.933	-	-	9.820.933
Благајнички записи на Народната банка	17.450.296	-	-	-	-	17.450.296
Задолжителен депозит	1.529.144	-	-	-	-	1.529.144
Депозити на државата	15.015.781	-	-	-	-	15.015.781
Ограничени депозити	208.816	718.160	1.076.591	-	-	2.003.567
Обврски кон ММФ	4.972.892	-	-	-	-	4.972.892
Останати депозити	2.834.924	-	-	-	-	2.834.924
Останата пасива	1.272.149	1.161.353	12.218	-	-	2.445.720
Вкупна пасива (дати на договорно достасување)	64.441.939	1.879.513	20.820.468	-	-	87.141.920

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

31. декември 2007	До 1 месец	1 до 3 месеци	3 месеци до 1 година	1 до 5 години	над 5 години	Вкупно
ПАСИВА						
Готови пари во оптек	19.893.323	-	-	-	-	19.893.323
Депозити на банките	2.235.937	-	8.435.906	-	-	10.671.843
Задолжителни резерви	-	-	7.294.331	-	-	7.294.331
Благајнички записи на Народната банка	21.073.200	-	-	-	-	21.073.200
Депозити на државата	22.288.354	-	-	-	-	22.288.354
Ограничени депозити	394.214	368.126	976.464	-	-	1.738.804
Обврски кон ММФ	5.259.611	-	-	-	-	5.259.611
Останати депозити	2.009.321	-	-	-	-	2.009.321
Останата пасива	962.059	1.288.761	9.933	-	-	2.260.753
Вкупна пасива (датуми на договорно достасување)	74.116.019	1.656.887	16.716.634	-	-	92.489.540

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***Г Објективна вредност**

Објективната вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето или некоја обврска подмирена под нормални комерцијални услови. Објективната вредност се одредува врз основа на претпоставка на раководството, зависно од видот на средството или обврската.

Разликите помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски коишто не се евидентирани според објективна вредност се прикажани подолу:

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2008	2007	2008	2007
Финансиски средства				
Странски хартии од вредност коишто се чуваат до достасување	-	92.331	-	92.358
Сопственички хартии од вредност	36.064	35.382	36.064	35.382
Хартии од вредност на државата	734.696	712.389	734.696	712.389
Кредити дадени на банки	15.912	15.912	15.912	15.912
Финансиски обврски				
Готови пари во оптек	20.799.162	19.893.323	20.799.162	19.893.323
Депозити на банките	10.269.501	10.671.843	10.269.501	10.671.843
Задолжителна резерви	9.820.933	7.294.331	9.820.933	7.294.331
Благајнички записи на Народната банка	17.450.296	21.040.271	17.450.296	21.040.271
Задолжителен депозит на Денарски депозити на државата	1.529.144	-	1.529.144	-
Денарски депозит на државата за државни хартии од вредност за монетарни цели	-	4.597.550	-	4.597.550
Девизни депозити на државата	3.126.050	5.520.143	3.126.050	5.520.143
Обврски кон ММФ	4.972.892	5.259.611	4.972.892	5.259.611
Останати и ограничени депозити	4.838.491	3.748.125	4.838.491	3.748.125

Финансиски средства

Објективната вредност на странските хартии од вредност коишто се чуваат до достасување се одредува врз основа на нивната котирана пазарна цена на денот на билансот на состојба.

Како што е објаснето во белешката 17, хартиите од вредност расположливи за продажба се однесуваат на акциите во БИС со вредност од 36.064.000 МКД (2007: 35.382.000 МКД), за кои објективната вредност не може разумно да се утврди бидејќи овие акции не се предмет на активно тргување. Имајќи ја предвид специфичната улога на БИС, објективната вредност на овие акции е приближна на нивната сметководствена вредност.

Државните хартии од вредност вклучуваат обврзници издадени од Владата на Република Македонија за посебни цели - за надоместување на побарувањата на Народната банка за дадени селективни кредити. Овие обврзници не котираат на берзата и нема други инструменти со слични карактеристики. Раководството на Народната банка цени дека објективната вредност е приближна на сметководствената вредност.

Кредити дадени на банки се вреднуваат според методот на амортизиран трошок. Овие кредити се одобрени со иста каматна стапка и нема други слични кредити со слични карактеристики. Поради тоа, објективната вредност е приближна на нивната сметководствената вредност.

Финансиски обврски

Објективната вредност на парите во оптек се смета дека ја претставува нивната номинална вредност.

Објективната вредност на депозитите коишто се вреднуваат според методот на амортизирана вредност е приближна на сметководствената вредност.

Објективната вредност на благајничките записи издадени од Народната банка е приближна на нивната сметководствената вредност поради нивниот краткорочен карактер.

Поради специфичната улога, објективната вредност на обврските врз основа на членство кај ММФ, специјални права на влечење и заеми на ММФ, не се разликува од нивната сметководствена вредност.

4. Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики

Народната банка прави процени и дава претпоставки коишто влијаат на износите во извештајот на средствата и обврските за следната финансиска година. Процените и расудувањата постојано се проверуваат и се засноваат врз основа на претходни искуства и некои други фактори, вклучувајќи очекувања за идни настани за кои се верува дека ќе бидат реални во тие околности.

(а) Исправка на вредноста на хартиите од вредност расположливи за продажба

Народната банка одлучува дека вредноста на хартиите од вредност расположливи за продажба се намалува, кога постои значајно или одложено намалување на сегашната вредност под набавната вредност. Оваа одлука во врска со тоа што е значајно, а што е одложено намалување, бара соодветна процена. Меѓу останатите фактори, при донесувањето на оваа процена, Народната банка ја оценува и променливоста на цената на акциите. Во продолжение, исправката на вредноста може да биде соодветна кога постои доказ за влошување на финансиската состојба во индустријата во којашто се инвестира, промена на технологијата, или кога има намалување на оперативните и финансиски парични приливи.

(б) Хартии од вредност коишто се чуваат до достасување

Народната банка го следи стандардот МСС 39 за класификација на недеривативните финансиски средства со фиксни или одредени плаќања и фиксни достасувања, како финансиски средства коишто се чуваат до достасување. Оваа класификација бара соодветна процена. Во утврдувањето на оваа процена, Народната банка ја проценува сопствената намера и способност да чува такви хартии од вредност до достасување. Доколку Народната банка не успее да ги зачува овие хартии од вредност до нивното достасување, од причини што не се однеуваат на продавање незначајна сума на хартии од вредност којашто е при крај на достасувањето, во тој случај хартиите од вредност ќе треба да се прекласификуваат како расположливи за продажба. Соодветно на ова, хартиите од вредност ќе бидат евидентирани по објективната, а не по амортизираната вредност.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

5. Приходи од камати

	Одобрени кредити	Депозити	Хартии од вредност	Вкупно 2008	Вкупно 2007
Држава	-	-	22.307	22.307	41.387
Домашни банки	252	-	-	252	286
Странски субјекти	-	773.160	2.687	775.847	2.453.914
Останати	49	-	-	49	2.694
Вкупно 2008	301	773.160	24.994	798.455	2.498.281
Вкупно 2007	2.980	2.447.686	47.615	2.498.281	-

6. Расходи од камати

	Добиени кредити	Примени депозити	Издадени хартии од вредност	Вкупно 2008	Вкупно 2007
Држава	-	231.023	-	231.023	593.774
Домашни банки	-	225.302	1.358.454	1.583.756	868.674
Странски субјекти	-	-	-	-	41.142
Вкупно 2008	-	456.325	1.358.454	1.814.779	1.503.590
Вкупно 2007	41.142	753.560	708.888	1.503.590	-

7. Приходи од провизии

	2008	2007
Провизии од снабдување на банките со готовина	60.457	52.864
Провизии врз основа на порамнување на плаќања (МИПС)	50.419	43.867
Провизии од домашни банки за долговен промет на сметка	52.641	43.018
Провизии од продажба на административни и судски таксени марки	18.521	18.922
Провизија врз основа на надомест за работи на чувар на имот на пензиски фондови	9.962	10.062
Провизии од администрирање странски кредитни линии	2.197	5.605
Провизии од девизно работење	15.750	13.596
Провизии за купување право за купување девизи	-	97.560
Останати провизии	15.680	15.421
Вкупно	225.627	300.915

Приходите врз основа на провизии од снабдување на банките со готови пари, порамнување на плаќањата преку МИПС и водење долговен промет на сметка се однесуваат на услугите коишто Народната банка ги врши за домашните банки и за другите иматели на сметки во МИПС.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е инаку назначено)

Провизиите од продажба на административни и судски таксени марки се однесуваат на делот на остварените приходи од продажба на административни и судски таксени марки којшто ѝ припаѓа на Народната банка, согласно со договорот склучен со Министерството за финансии со кој се регулираат активностите околу нивното печатење и дистрибуција.

Со воведувањето на вториот пензиски столб во Република Македонија од јануари 2006 година, Народната банка ја доби функцијата чувар на имот на пензиските фондови, за што пресметува месечна провизија од 0,4% од вкупните уплатени придонеси (0,7% до април 2007 година).

Провизиите од девизно работење се однесуваат на приходите остварени од продажба на девизи на државни органи, како и од вршење работи за државата во платниот промет со странство.

Висината на провизиите што Народната банка ги наплатува се регулирани со Одлуката за единствената тарифа за надоместоци за услуги што ги врши Народната банка, што ја донесува Советот на Народната банка, како и со поединечни договори склучени со одредени државни органи.

8. Расходи од провизии

	2008	2007
Провизии на странски банки	7.427	6.624
Останати провизии на домашни банки	-	4
Вкупно	7.427	6.628

Провизиите платени на странски банки се однесуваат на извршените трансакции со депозитите на Народната банка и други трансакции во девизи со странски банки.

9. Нето нереализирани курсни и ценовни промени

	2008	2007
Нереализирани позитивни курсни разлики	3.217.123	1.000.891
Нереализирани негативни курсни разлики	(2.544.590)	(1.838.813)
Нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од злато	5.618.800	2.588.071
Нереализирани негативни курсни и ценовни промени од злато	(5.000.039)	(1.427.335)
Вкупно	1.291.294	322.814

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**10. Нето-приходи од хартии од вредност за тргување**

	2008	2007
Реализирана добивка од продадени хартии од вредност за тргување	289.059	212.564
Реализирани загуби од продадени хартии од вредност за тргување	(6.583)	(505)
Приходи од камати од хартии од вредност за тргување	2.045.850	567.920
Нереализирани позитивни ценовни промени од хартии од вредност за тргување	1.177.896	221.251
Нереализирани негативни ценовни промени од хартии од вредност за тргување	(4.206)	(3.734)
Вкупно	3.502.016	997.496

11. Останати оперативни приходи

	2008	2006
Реализирани позитивни курсни разлики, нето	96.640	80.654
Приход од дивиденда од БИС	7.228	7.521
Приходи од продажба на пригодни ковани пари	1.056	1.065
Останати приходи	54.616	82.334
Приходи врз основа на доделен грант	-	18.113
Вкупно	159.540	189.687

Реализираните позитивни курсни разлики, нето, се врз основа на купопродажба на девизи со домашните банки, посредување со странски банки, како и од разликата помеѓу средниот и продажниот курс при продажба на девизи на државните органи за извршување девизни плаќања кон странство.

12. Расходи за вработените

	2008	2007
Плати и персонален данок	203.296	183.198
Придонеси за пензиско осигурување	62.363	56.357
Задолжителни придонеси	34.385	30.992
Останати трошоци	28.783	26.650
Вкупно	328.827	297.197

Трошоците за плати за клучното раководство на банката за 2008 година изнесуваат 11.530.000 МКД (2007: 10.036.000 МКД), вклучени во расходите за вработените.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

13. Останати расходи

	2008	2007
Услуги	63.442	77.182
Трошоци поврзани со изработка на банкноти и монети	87.625	61.075
Материјални трошоци	29.138	23.156
Други административни трошоци	18.720	14.357
Останати расходи	5.891	2.908
Вкупно	204.816	178.678

Трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети се однесуваат главно на увезените банкноти или увезената специјална хартија за печатење банкноти, како и на набавените материјали за ковање монети. Печатењето банкноти го вршат приватни домашни или надворешни производители, додека ковањето монети го врши Народната банка. Народната банка применува политика на разграничување на трошоците поврзани со изработка на банкноти и монети во зависност од нивната трајност.

14. Посебна резерва и исправка на вредност

	Белешка	2008	2007
Ослободени посебни резерви во врска со судски постапки со осигурителни компании (Ослободени)/издвоени посебни резерви во врска со судски постапки со банки	41	(16.227)	-
Ослободена исправка на вредност за побарувања од банки (Ослободена)/ издвоена исправка на вредност за други побарувања (Издвоена)/ослободена исправка на вредност за останата актива	41	(79.101)	32.662
Исправка на вредност за побарувања од население	16	(39.161)	(36.317)
Издвоени посебни резерви во врска со судски постапки со останати субјекти	24	(1.600)	1.600
Останати исправки на вредност	29	837	(6.086)
	29	-	37.590
	41	5.844	
	29	185	3.170
Вкупно		(129.223)	32.619

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

15. Ефективни странски пари

Ефективните странски пари се готови странски пари и чекови коишто се чуваат во трезорот на Народната банка. Ефективните странски пари се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 44).

16. Депозити во странска валута

	2008	2007
Девизни депозити по видување	11.775.454	11.564.337
Орочени девизни депозити	2.509.537	43.688.766
Резервации	-	(392.175)
Вклучено во парите и паричните еквиваленти (белешка 44)	14.284.991	54.860.928
Ограничени сметки	273.863	984.955
Вкупно	14.558.854	55.845.883

Депозитите носат камата по каматни стапки коишто зависат од валутата на депозитот и соодветно, за соодветните вложувања се движат:

Вид на каматна стапка	31 Декември 2008	31 Декември 2007
- депозити преку ноќ во САД-долари	1,66%	4,84%
- евро-депозити преку ноќ	3,76%	3,76%
- орочени депозити во САД-долари	1,05%	5,19%
- орочени евро-депозити	3,83%	3,89%

Девизните депозити ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 21.553.000 МКД (2007: 196.942.000 МКД).

Депозитите по видување содржеа депозити коишто до крајот на јануари 2008 година беа дадени како гаранција во корист на странска банка во ликвидација врз чија основа беа ослободени депозитите на Народната банка. За оваа цел Народната банка имаше издвоено посебни резерви коишто претставуваа покрите од 20% од вредноста на ослободените депозити.

Во истата банка, Народната банка имаше пласирано субординиран заем во износ од 5 милиони САД-долари (на 31. декември 2007 година - денарска противвредност од 208.282.000 МКД) којшто достаса во 2002 година и беше целосно резервиран. Врз основа на информациите добиени од ликвидаторот дека стечајната постапка е при крај, последователно се изврши целосен отпис на субординираниот депозит.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

Движењата на исправката на вредноста на ограничените депозити и субординираниот депозит се како што следи:

	2008	2007
Состојба на 1. јануари 2008	392.175	428.492
Ослободување на исправка на вредност (белешка 14)	(39.161)	(36.317)
Отпис на исправка на вредност	(353.014)	-
Состојба на 31. декември 2008	-	392.175

Ослободената исправка на вредноста вклучува ослободување врз основа на курсни разлики како резултат на дефинитивен отпис на субординираниот депозит и курсни разлики меѓу фактичката и пресметаната исправка на вредноста за ослободените депозити.

Депозити во странска валута според видот на субјектот

	2008	2007
Меѓународни финансиски институции	6.249	78.901
Централни банки	14.142.829	52.073.117
Странски деловни банки	409.776	4.086.040
Вкупно	14.558.854	56.238.058
Исправка на вредноста	-	(392.175)
Вкупно	14.558.854	55.845.883

Исправката на вредност се однесува на депозитите во странски деловни банки

Депозити во странска валута според географската локација

	2008	2007
Европа	14.034.538	55.701.060
Америка	473.228	507.999
Друго	51.088	28.999
Вкупно	14.558.854	56.238.058
Исправка на вредноста на депозитите во Европа	-	(392.175)
Вкупно	14.558.854	55.845.883

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

17. Странски хартии од вредност

Народната банка има вложувања во странски должнички хартии од вредност и странски сопственички хартии од вредност. Вложувањата во странски должнички хартии од вредност се класификувани како хартии од вредност коишто се чуваат до достасување и хартии од вредност за тргување.

	2008	2007
Хартии од вредност коишто се чуваат до достасување	-	92.331
3,5% годишна државна обврзница деноминирана во евра којашто достасува во октомври 2008 година	-	92.331
Хартии од вредност за тргување	68.456.451	30.849.757
Странски должнички хартии од вредност	68.456.451	30.849.757
Хартии од вредност расположливи за продажба	36.064	35.382
Сопственички странски хартии од вредност	36.064	35.382
Вкупно	68.492.515	30.977.470
Тековни	68.456.451	30.850.477
Нетековни	36.064	126.993

Портфолиото на хартиите од вредност за тргување го сочинуваат висококвалитетни должнички хартии од вредност. Вложувањата во хартии од вредност за тргување се усогласуваат со пазарната вредност секојдневно и носат фиксни годишни и полугодишни купонски камати со стапка помеѓу 1,75% и 4,625% годишно (2007: помеѓу 2% и 5,125%). Странските хартии од вредност за тргување вклучуваат пресметана недостасана камата во износ од 1.135.848.000 МКД (2007: 429.420.000 МКД).

Сопственичките хартии од вредност се состојат од обични акции од БИС чијашто номинална вредност изнесува 5.000 СПВ по акција (платливи 25% од нивната номинална вредност).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

18. Злато

	2008	2007
Злато во трезорот на Народната банка	15.204	14.060
Златни депозити по видување	7.885	7.292
Орочени златни депозити	8.211.439	7.594.059
Вкупно	8.234.528	7.615.411
Тековни	23.089	21.352
Нетековни	8.211.439	7.594.059

Вкупните златни резерви на Народната банка, заклучно со 31. декември 2008 година, изнесуваат 218.281,468 унци (2007: 218.281,468 унци) со пазарна вредност од 865,00 САД-долари (37.680 МКД) за унца (2007: 836,50 САД-долари или 34.846 МКД за унца). Каматните стапки на орочените златни депозити за 2008 година изнесуваат: 0,535% и 0,57% годишно за златни депозити засновани врз основа на цената на златото во ЕУР и 0,31% за златни депозити засновани врз основа на цената на златото во САД-долари (2007: 0,535% и 0,57% годишно за златни депозити засновани врз основа на цената на златото во ЕУР и 0,31% за златни депозити засновани врз основа на цената на златото во САД-долари). Орочените златни депозити ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 9.622.000 МКД (2007: 9.266.000 МКД).

19. Специјални права на влечење (СПВ)

Народната банка има тековна сметка кај ММФ деноминирана во специјални права на влечење (СПВ) којашто се употребува за обработка и порамнување на сите трансакции со ММФ. Оваа тековна сметка носи камата во висина на таканаречената базична стапка на ММФ. Во текот на 2008 година, базичната стапка се движеше помеѓу 1,85% до 3,50% (2007: помеѓу 3,79% до 4,38% годишно). Специјалните права на влечење се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 44).

20. Побарувања од државата за односи со ММФ

	2008	2007
Побарување поврзано со обврската по алокацијата на СПВ	562.174	551.548
Вкупно	562.174	551.548
Тековни	562.174	551.548

Побарувањето се однесува на алокацијата на СПВ кај ММФ којашто произлегува од кореспондентната обврска за македонскиот дел на обврската кон ММФ за СПВ, во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во ММФ (белешка 38а).

21. Хартии од вредност на државата

	2008	2007
Хартии од вредност коишто се чуваат до достасување		
Обврзница за селективни кредити	734.696	712.389
Вкупно	734.696	712.389
Нетековни	734.696	712.389

Обврзницата за селективни кредити којашто се чува до достасување претставува хартија од вредност издадена во име и за сметка на Република Македонија, врз основа на одредбите на Законот за реконструкција и санација на дел од банките во Република Македонија од 1995 година.

Обврзницата за селективните кредити достасува за плаќање во април 2020 година. Номиналната вредност на обврзницата е 1.039.318.000 МКД денари и обврзницата не носи камата. Оваа обврзница е вреднувана по објективна вредност на средствата со кои таа е стекната и се амортизира до датумот на достасување на обврзницата.

22. Членство кај ММФ

Во согласност со Статутот на ММФ, којшто е ратификуван од Собранието на Република Македонија, како и во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во Меѓународниот монетарен фонд, Народната банка делува како фискален агент на Република Македонија и истовремено настапува како депозитар на ММФ во Република Македонија. Во тоа својство, Народната банка води евиденција на квотата на Република Македонија за членството во ММФ како и на сметката бр. 1 и сметката бр. 2. Квотата на Република Македонија за членство во ММФ на крајот на 2008 година изнесува 4.399.562.000 МКД, сметката бр. 1 изнесува 11.026.000 МКД и сметката бр. 2 изнесува 130.000 МКД (2007: 4.696.154.000 МКД, 11.770.000 МКД и 139.000 МКД соодветно за трите позиции, белешка 386). Промените се резултат на извршеното вреднување на овие позиции со курс на СПВ од 30. април според финансиската година на ММФ.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***23. Кредити дадени на банки**

	2008	2007
Долгорочни кредити од конверзијата на селективните кредити во: 1996 година	15.912	15.912
Вкупно	15.912	15.912
Нетековни	15.912	15.912

Овие кредити се настанати со реструктурирање на таканаречените селективни кредити на Народната банка коишто се користеле за рефинансирање главно на земјоделските кредити на банките во поранешна Југославија. Кредитите конвертирани во 1996 година достасуваат на 31. март 2020 година и носат годишна камата од 1,5%, којашто достасува за плаќање полугодишно.

24. Други побарувања

	2008	2007
Побарување од банка во стечај	1.034.569	1.034.569
Достасани аукциски депозити	9.268	9.268
Побарување од банка во ликвидација	-	1.600
Вкупно	1.043.837	1.045.437
Исправка на вредноста	(1.043.837)	(1.045.437)
Вкупно	-	-

Во јануари 2004 година, Народната банка исплати 1.018.258.000 МКД кон странски банки врз основа на гаранции за позајмувања на една македонска банка од странски банки, дадени врз основа на Одлуката за критериумите и условите за употреба на дел од девизните резерви врз основа на гаранции за позајмувања на македонски банки од странски банки, којашто престана да важи од март 2003 година. Народната банка создаде побарување од домашната банка. Врз банката беше покрената стечајна постапка во текот на март 2004 година. Народната банка има побарувања врз основа на дадени гаранции од банката во стечај на износ од 1.034.569.000 МКД. Народната банка целосно изврши исправка на вредност на побарувањата од банката во стечај. Процесот е сè уште во тек. Достасани ненаплатени побарувања од банки се однесуваат на аукциските депозити на една банка коишто не беа вратени на време. Во 1999 година започна стечајна постапка против оваа банка којашто сè уште е во тек. Народната банка во целост ги резервира побарувањата од банката во стечај.

Долгорочните кредити од конверзија на селективните кредити дадени на една банка во ликвидација коишто достасуваа следните години, Народната банка ги резервира во целост на 31 декември 2007 година. Во месец април 2008 година е наплатено побарувањето од банката во ликвидација со што се изврши целосно ослободување на исправката на вредност во износ од 1.600.000 МКД.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е инаку назначено)

25. Недвижности и опрема

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Уметнички дела	Инвести- ции во тек	Вкупно средства- деловни цели	Средства за рекреати- вни цели	Вкупно
Состојба на 1. јануари 2007							
Набавна вредност	860.965	406.055	53.735	14.001	1.334.756	35.699	1.370.455
Акумулирана амортизација	(133.717)	(322.027)	-	-	(455.744)	(11.116)	(466.860)
Сегашна вредност	727.248	84.028	53.735	14.001	879.012	24.583	903.595
Состојба на 1. јануари 2007, сегашна вредност							
Зголемувања на средствата во текот на годината	3.859	24.633	4.919	6.237	39.648	-	39.648
Намалувања на средствата (отуѓување, расходување)	-	(30)	-	-	(30)	-	(30)
Трансфери	861	(10)	-	(861)	(10)	10	-
Амортизација за годината	(15.961)	(27.011)	-	-	(42.972)	(2.446)	(45.418)
Состојба на 31. декември 2007	716.007	81.610	58.654	19.377	875.648	22.147	897.795
Состојба на 31. декември 2007							
Набавна вредност	865.685	426.548	58.654	19.377	1.370.264	36.058	1.406.322
Акумулирана амортизација	(149.678)	(344.938)	-	-	(494.616)	(13.911)	(508.527)
Сегашна вредност	716.007	81.610	58.654	19.377	875.648	22.147	897.795

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***25. Недвижности и опрема(продолжение)**

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Уметнички дела	Инвести- ции во тек	Вкупно средства- деловни цели	Средства за рекреати- вни цели	Вкупно
Состојба на 1. јануари 2008							
Набавна вредност	865.685	426.548	58.654	19.377	1.370.264	36.058	1.406.322
Акумулирана амортизација	(149.678)	(344.938)	-	-	(494.616)	(13.911)	(508.527)
Сегашна вредност	716.007	81.610	58.654	19.377	875.648	22.147	897.795
Состојба на 1. јануари 2008, сегашна вредност							
716.007	81.610	58.654	19.377	875.648	22.147	897.795	
Зголемувања на средствата во текот на годината	9.190	70.408	4.209	19.151	102.958	-	102.958
Намалувања на средствата (отуѓување, расходување)	-	(31)	(29)	-	(60)	(481)	(541)
Трансфери	350		-	(350)	-	-	-
Амортизација за годината	(24.278)	(31.847)	-	-	(56.125)	(1.120)	(57.245)
Состојба на 31. декември 2008	701.269	120.140	62.834	38.178	922.421	20.546	942.967
Состојба на 31. декември 2008							
Набавна вредност	875.089	453.833	62.834	38.178	1.429.934	34.904	1.464.838
Акумулирана амортизација	(173.820)	(333.693)	-	-	(507.513)	(14.358)	(521.871)
Сегашна вредност	701.269	120.140	62.834	38.178	922.421	20.546	942.967

Основните средства за рекреативни цели вклучуваат две згради и други основни средства во рамките на тие згради.

Како дел од реформите на платниот систем, во 2001 година Народната банка ја презеде функцијата за снабдување со готовина од поранешниот Завод за платен промет (ЗПП), како и дел од зградите, опремата и мебелот на ЗПП поврзани со таа функција во десет градови во Македонија. Овие основни средства беа префрлени во владение на Народната банка и во моментот Народната банка ги користи и ги одржува.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

Народната банка има направено капитални подобрувања коишто се прикажани во горната табела како дел од инвестиции во тек. Бидејќи надлежните органи сè уште немаат донесено конечна одлука за распределба на имотот од ЗПП, Народната банка сè уште не е правен титулар на овој имот. Од истите причини, не е извршена процена на вредноста на овој имот и тие не се евидентирани во финансиските извештаи на Народната банка.

26. Нематеријални средства

	2008	2007
Состојба на 1. јануари		
Набавна вредност	119.450	96.823
Инвестиции во тек	129	-
Акумулирана амортизација	(88.680)	(65.476)
Сегашна вредност	30.899	31.347
Состојба на 1. јануари, сегашна вредност	30.899	31.347
Зголемувања на средствата во текот на годината	19.242	22.627
Трансфери	-	-
Амортизација за годината	(12.943)	(23.204)
Инвестиции во тек	3.841	129
Состојба на 31. декември	41.039	30.899
Состојба на 31. декември		
Набавна вредност	138.229	119.450
Инвестиции во тек	3.841	129
Акумулирана амортизација	(101.031)	(88.680)
Сегашна вредност	41.039	30.899

27. Пригодни ковани пари

Пригодните ковани пари се златници и сребреници коишто врз основа на одлука на Владата на Република Македонија се произведени за да се одбележат јубилеи значајни за државата. На 31. декември 2008 година, Народната банка располагаше со вкупно 7.784 златници и 254 сребреници (2007: 7.889 златници и 324 сребреници). Пригодните ковани пари во трезорот на Народната банка се наменети за продажба.

28. Побарувања

Побарувањата ги сочинуваат побарувања врз основа на надоместоци и провизии за извршени услуги од страна на Народната банка и побарувања за одржувањето на комплексот банки и останати побарувања:

	2008	2007
Провизии	23.705	18.698
Побарувања за одржување на комплексот банки	4.518	2.962
Вкупно	28.223	21.660

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

29. Останата актива

	2008	2007
Пресметани трошоци за печатење пари	178.139	80.582
Останати пресметани трошоци	3.771	1.366
Канцелариски и други материјали	8.142	10.835
Останати средства	444	8.244
Останати побарувања	418.615	426.485
Исправка на вредноста на останатите побарувања	(418.615)	(426.485)
Вкупно	190.496	101.027
Тековни	182.354	90.192
Нетекковни	8.142	10.835

Движењето на исправката на вредноста на останатите средства се прикажани во продолжение:

	2008	2007
Состојба на 1. јануари	426.485	381.355
Зголемување/(намалување) на исправка на вредност (белешка 14)	837	(6.086)
Зголемување на исправка на вредност (белешка 14)	-	37.590
Зголемување на останати исправки на вредност (белешка 14)	185	3.170
(Отпис)/зголемување на сомнителни спорни побарувања	(8.892)	10.456
Состојба на 31. декември	418.615	426.485

30. Готови пари во оптек

Обврските на Народната банка за издадени готови пари изнесуваат:

		2008	2007
Готови пари во оптек			
	МКД		
Монета во апоени	0,5	1.609	1.603
Монета во апоени	1	64.900	58.972
Монета во апоени	2	84.540	74.765
Монета во апоени	5	139.377	124.316
Банкнота во апоени	10	267.737	250.374
Банкнота во апоени	50	298.729	291.327
Банкнота во апоени	100	1.032.167	993.212
Банкнота во апоени	500	3.591.738	3.781.417
Банкнота во апоени	1000	14.776.220	13.696.327
Банкнота во апоени	5000	542.145	621.010
Готови пари во оптек		20.799.162	19.893.323

31. Депозити на банки

Обврските врз основа на депозити кон банките ги одразуваат состојбите на сметките на банките кај Народната банка за порамнување на платните трансакции. Средствата на сметките на банките се вклучуваат во исполнувањето задолжителна резерва во денари на банките, на која Народната банка плаќа надомест во пропишан процент (белешка 32).

32. Задолжителна резерва на банки во девизи и задолжителна резерва на штедилници во денари

	2008	2007
Задолжителна резерва на штедилниците во денари	17.732	17.212
Задолжителна резерва на банките во девизи	9.803.201	7.277.119
Вкупно	9.820.933	7.294.331
Тековни	9.820.933	7.294.331

Согласно со регулативата, банките имаат обврска за исполнување на задолжителна резерва во денари и во девизи.

Народната банка плаќа надомест по стапка од 2% на задолжителната резерва во денари на просечно издвоените средства на сметката на банката во текот на периодот на исполнување (2007: 2%). Од јануари 2005 година, Народната банка не плаќа надомест на девизната задолжителна резерва.

Согласно со регулативата, штедилниците имаат обврска за задолжителна резерва во денари. Обврската за задолжителна резерва на штедилниците се исполнува на фиксно ниво. Народната банка плаќа надомест на задолжителната резерва на штедилниците по стапка на надомест на задолжителната резерва во денари на банките.

33. Благајнички записи на Народната банка

Во текот на 2008 година, рокот на достасување на благајничките записи изнесуваше 28 дена. На аукциите на благајнички записи се применуваше тендер со каматни стапки и почнувајќи од февруари 2008 година се премина на тендер со износи и однапред дефинирана каматна стапка. Каматните стапки на аукциите имаа тренд на зголемување и се движеа од 4,89% -7,00%. (2007 година: рок на достасување од 28 дена; тип на тендер со каматни стапки, каматните стапки се движеа од 5,71% -4,77%). Благајничките записи на Народната банка ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 32.038.000 МКД (2007: 44.949.000 МКД).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

34. Задолжителен депозит на банки и штедилници

	2008	2007
Задолжителен депозит на банките	1.529.144	-
Задолжителен депозит на штедилниците	-	-
Вкупно	1.529.144	-
Тековни	1.529.144	-

Од август 2008 година, банките и штедилниците се обврзани да издвојуваат задолжителен депозит кај Народната банка. Издвојувањето на задолжителниот депозит се врши месечно за износот за кој банките и штедилниците евентуално би ја пречекориле утврдената месечна стапка на раст на кредитите кон секторот „население“ пропишана со регулативата. Народната банка плаќаше камата на задолжителниот депозит по каматна стапка од 1% на годишно ниво. Задолжителниот депозит на банките ја вклучува пресметаната камата во износ од 679.000 МКД.

35. Денарски депозити на државата

Народната банка врши депозитни работи за државата и за органите на државната управа, согласно со Законот за Народната банка.

	2008	2007
Единствена трезорска сметка	9.611.359	9.310.218
Останати денарски депозити	2.278.372	2.860.443
Посебен депозит - државни хартии од вредност за монетарни цели	-	4.597.550
Вкупно	11.889.731	16.768.211
Тековни	11.889.731	16.768.211

Во текот на 2008 година, Народната банка плаќаше камата на депозитите на државата по каматна стапка од 1% на годишно ниво (2007: 1% годишно). Депозитите на државата ја вклучуваат пресметаната недостасана камата во износ од 12.485.000 МКД (2007: 16.462.000 МКД).

Почнувајќи од вториот квартал на 2008 година, Народната банка престана да нуди државни хартии од вредност за монетарни цели.

36. Девизни депозити на државата

Согласно со Законот за Народната банка и Законот за девизно работење, Народната банка е агент на државата за вршење платен промет со странство. Органите на централната државна власт и дел од јавните фондови ги депонираат своите девизни приливи на девизни сметки кај Народната банка, под услов Министерството за финансии формално да им одобри да отворат ваква сметка. На 31. декември 2008 година овие депозити изнесуваат 3.126.050.000 МКД (2007: 5.520.143.000 МКД). Во 2008 година, Народната банка

плаќаше камата на девизните депозити на државата по каматна стапка од 0,7% на годишно ниво (2007: 0,7% годишно).

До октомври 2008 година, во девизните депозити беа вклучени и депозитите на државата врз основа на главница и камата од деловните банки учеснички во кредитните линии коишто се администрираа преку единицата Апекс формирана во Народната банка. Во ноември 2008 година, администрирањето на кредитните линии се пренесе во Министерството за финансии (2007: 454.481.000 МКД). Народната банка не плаќаше камата на овие депозити.

37. Ограничени депозити

Ограничените депозити главно вклучуваат девизни средства на депонентите (државата) коишто чекаат извршување дознака во странство и средства на депонентите (државата) коишто претставуваат покритие од 100% за акредитив што е отворен за нивна сметка од страна на Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

38. Обврски кон ММФ

Обврските кон ММФ ги сочинуваат обврските врз основа на нето кумулативната алокација и обврските врз основа на членство и депозити на ММФ.

а) Алокација на СПВ

Со одлука на Извршниот одбор на ММФ од 14. декември 1992 година, Република Македонија наследи 5,4% од обврската во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во ММФ по нето-алокацијата на СПВ од поранешна Југославија, во износ од 8.378.694 СПВ.

Според Статутот на ММФ, обврската за алокацијата на СПВ достасува за наплата само во случај и во износ на откажаната алокација на СПВ, за што е потребна одлука од Советот на гувернери на ММФ, со 85% мнозинство гласови, или во случај на укинување на учеството во Одделот на СПВ во рамките на ММФ.

Народната банка плаќа камата на постојниот износ на обврската по алокацијата на СПВ по основната каматна стапка на ММФ и почнувајќи од 2005 година ја рефундира од Буџетот на Република Македонија.

б) Обврски врз основа на членство и депозити (види белешка 22):

	2008	2007
Обврски врз основа на издадена меница за членство кај ММФ	4.399.562	4.696.154
Обврски врз основа на сметката 1	11.026	11.770
Обврски врз основа на сметката 2	130	139
Вкупно	4.410.718	4.708.063
Тековни	4.410.718	4.708.063

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

39. Останати депозити

	2008	2007
Обврски врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти	2.826.839	2.006.574
Обврски врз основа на денарски депозити кон меѓународни финансиски институции	8.085	2.747
Вкупно	2.834.924	2.009.321
Тековни	2.834.924	2.009.321

Обврските врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти ги сочинуваат: клиентските сметки на брокерските друштва, сметката на Централниот депозитар за хартии од вредност и сметката на Фондот за осигурување на депозити. Клиентските сметки на брокерските друштва и сметката на Централниот депозитар за хартии од вредност служат за порамнување трансакции за работи со хартии од вредност. Народната банка не плаќа камата на овие депозити. Сметката на Фондот за осигурување на депозити, согласно со Законот за осигурување на штедни влогови се држи кај Народната банка. Народната банка плаќа камата на сметката на Фондот за осигурување на депозити од 0,85% годишно (2007: 0,85% годишно).

Сметките на меѓународните финансиски институции се депонирани кај Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

40. Останати обврски

Обврските се анализирани на следниов начин:

	2008	2007
Обврски по распределена добивка	1.161.353	1.288.761
Обврски произлезени од стечајот на БНТ	148.450	148.450
Обврски по наплатени ануитети од продадени општествени станovi	2.887	14.982
Обврски врз основа на даноци	446	825
Други обврски	11.935	9.554
Вкупно	1.325.071	1.462.572

Обврските по распределена добивка се однесуваат на добивката којашто треба да се исплати во Буџетот на Република Македонија, а во согласност со одредбите на Законот за Народната банка.

Обврските произлезени од стечајот на Банката за надворешна трговија (БНТ) се однесуваат на наследени обврски на Народната банка врз основа на штедни влогови на граѓани затекнати во моментот кога беше објавен стечајот на банката во 1995 година, во висина од 292.442.000 МКД. За измирување на овие обврски, од стечајната маса на БНТ, на Народната банка ѝ беа обезбедени недвижности коишто Народната банка веднаш, без надомест, ѝ ги отстапи на Владата на Република Македонија.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е инаку назначено)

Обврските по наплатени анuitети од продадени општествени станови претставуваат обврски кон Буџетот на Република Македонија за неисплатена денарска противвредност на девизни приливи врз основа на наплатени редовни анuitети од продадени општествени станови на физички лица. Уплатите од физичките лица ги примаат деловните банки и ги пренесуваат на посебна девизна сметка на Буџетот на Република Македонија кај Народната банка. Овие уплатени девизни средства се акумулираат на посебна сметка во Народната банка и таа ја пренесува нивната денарска противвредност на Буџетот на Република Македонија еднаш неделно.

41. Посебна резерва

	2008	2007
Посебна резерва за потенцијални обврски врз основа на судски спорови со банки	183.498	262.599
Посебна резерва за потенцијални обврски врз основа на судски спорови со осигурителни компании	-	16.227
Посебна резерва за потенцијални обврски врз основа на судски спорови кон останати субјекти	5.844	-
Вкупно	189.342	278.826

Посебните резерви за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови се однесуваат на износот на главница и камата за коишто Народната банка очекува дека можеби ќе мора да им ги исплати на деловните банки (поради неизвршување на инструмент за обезбедување за банка во стечај) и правни субјекти коишто имаат поднесено тужба против Народната банка (види белешка 14).

Движењето на посебните резерви за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови се прикажани во продолжение:

	2008	2007
Состојба на 1. јануари	278.826	246.164
Ослободени посебни резерви поврзани со судски спорови со осигурителни компании	(16.227)	-
Зголемување/ослободување на посебните резерви за потенцијални обврски врз основа на судски спорови со банки (белешка 14)	(79.101)	32.662
Зголемување на посебните резерви за потенцијални обврски врз основа на судски спорови спрема останати	5.844	-
Состојба на 31. декември	189.342	278.826

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

42. Останата пасива

	2008	2007
Депонирани средства врз основа на одземена ефективна и депонирани емства	436.219	399.951
Противставка на пригодни ковани пари	77.061	78.118
Одложени приходи	17.454	22.374
Уплати на капитал во очекување лиценца за вршење дејност	383.827	-
Обврски кон добавувачи и други обврски	16.746	18.912
Вкупно	931.307	519.355

Обврските врз основа на депонирани средства по одземени ефективни средства и депонирани емства се однесуваат на депонираните девизни средства коишто надлежни државни органи ги одземале од правни и физички лица како задолжителна мерка и против кои покренале тужби кај надлежните судови. Во зависност од судското решение, овие девизи му се враќаат на лицето од кое се одземени или во денарска противвредност се исплатуваат во Буџетот на Република Македонија. Народната банка не плаќа камата на овие средства.

Уплатите на капитал во очекување лиценца вклучуваат депозит што се однесува на барање за издавање лиценца од Министерството за финансии за вршење осигурителна активност, а во согласност со Законот за супервизија на осигурувањето. Народната банка не плаќа камата на овие средства.

Противставката на пригодните ковани пари е резултат на сметководствената политика во однос на пригодните ковани пари (како што е објаснето во белешката 2Љ и белешка 27).

43. Капитал и резерви

Капитал

Капиталот на Народната банка е дефиниран со Законот за Народната банка и на 31. декември 2008 година тој изнесува 1.289.789.000 МКД (2007: 1.289.789.000 МКД).

Општи резерви

Во согласност со одредбите на Законот за Народна банка, по издвојувањето на нереализираните приходи во ревалоризациони резерви, 70% од остатокот на добивката се распределува во општи резерви сè додека не се постигне нивото на примарниот капитал на Народната банка. По достигнувањето на примарниот капитал, 15% од остатокот на добивката се распределува во општи резерви, а остатокот се распоредува во Буџетот на Република Македонија. Општите резерви се користат за покривање на општите ризици од работењето на Народната банка.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31. декември 2008**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)*Ревалоризациони резерви*

	2008	2007
Ревалоризациони резерви од нереализирани курсни и ценовни промени		
○ Ревалоризациони резерви од курсни разлики	3.250.785	2.578.252
○ Ревалоризациони резерви од ценовни и курсни промени на златото	4.284.715	3.665.954
○ Ревалоризациони резерви од ценовни промени на хартиите од вредност за тргување	1.244.372	221.846
Вкупно	8.779.872	6.466.052

Ревалоризационите резерви претставуваат акумулирани нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од периодичните курсни ревалоризации на девизните средства и обврски, коишто се користат како резерва против можни идни негативни трендови во движењето на курсните и ценовните промени соодветно.

Ревалоризационата резерва од пресметани курсни разлики од девизните средства и обврски, е зголемена врз основа на распределба на нереализирани нето позитивни курсни разлики за 2008 година во износ од 672.533.000 МКД (2007: пресметаните нето негативни курсни разлики во износ од 837.921.000 МКД се покриени од ревалоризациони резерви).

Ревалоризационата резерва од курсни и ценовни промени на златото за 2008 година е зголемена за износ од 618.761.000 МКД врз основа на распределба на нереализираните нето позитивни ценовни и курсни разлики на златото (2007: 1.160.736.000 МКД).

Ревалоризационата резерва за ценовни промени на хартиите од вредност за тргување е зголемена за износ од 1.177.896.000 МКД врз основа на распределба на нереализираните нето позитивни ценовни промени на хартиите од вредност за тргување по принципот „хартија по хартија“. Ревалоризационите резерви врз основа на реализирани ценовни промени од хартиите од вредност во износ од 155.370.000 МКД се распределени во општите резерви и Буџетот на Република Македонија.

44. Пари и парични еквиваленти

	2008	2007
Депозити во странска валута (белешка 16)	14.284.991	54.860.928
Ефективни странски пари (белешка 15)	562.397	90.101
СПВ средства кај ММФ (белешка 19)	59.585	60.484
Вкупно	14.906.973	55.011.513

45. Преземени и потенцијални обврски

а) Тужби

Во моментот се водат неколку судски постапки против Народната банка коишто произлегуваат од тековното работење. Народната банка се спротивставува на овие тужби и врз основа на правен совет смета дека нема да се јават значајни материјални загуби, освен износот за кој веќе е направена резервација (белешки 14 и 41).

46. Трансакции со поврзани субјекти

Народната банка има трансакции со поврзани субјекти, со Владата на Република Македонија и со сите членови на Советот. Трансакциите и состојбите со поврзаните субјекти се прикажани во белешките 5, 6, 12, 21, 35 и 36.